

proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av förundersökningslagen och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det ändringar av förundersökningslagen, lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen, häktningenslagen, lagen om föreläggande av böter och ordningsbot, lagen om strafforderförfarande, lagen om ordningsbotsförfarande, lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Genom de föreslagna ändringarna genomförs direktivet om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden.

Bestämmelserna i förundersökningslagen kompletteras vad gäller underrättelser till personer som är misstänkta för brott. Det föreslås att man i förundersökningslagen tar in de bestämmelser som direktivet förutsätter om förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta misstänkta om deras rättigheter. Misstänkta som är frihetsberövade ska underrättas om sina rättigheter skriftligen.

Andra misstänkta än sådana som är frihetsberövade kan underrättas om sina rättigheter antingen skriftligen eller muntligen.

Bestämmelserna om partsoffentlighet i fråga om förundersökningshandlingar ändras så att det av bestämmelserna framgår i vilken omfattning en part vid förundersökning har rätt att få information och på vilka villkor denna rätt kan begränsas på det sätt som säkerställandet av en rättvis rättegång förutsätter. En förutsättning för att partsoffentligheten ska kunna begränsas är att det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna på grund av ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. Vid prövning av frågan om en parts rätt att få information eller frågan om begränsningar av denna rätt ska hänsyn tas till partens rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÄN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning	4
2.1.1 Misstänkta eller åtalade personers rätt till information om sina rättigheter och om åtalets innehåll	4
2.1.2 Partsoffentlighet vid förundersökning och rättegång	5
2.2 Rättspraxis vid partsoffentlighet	7
2.2.1. En misstänkt eller åtalad persons rätt till information enligt Europadomstolens rättspraxis	7
2.2.2 Högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens avgöranden om partsoffentlighet i fråga om förundersökningshandlingar	7
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	9
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	10
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	11
6 SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	11
DETALJMOTIVERING	12
1 INNEHÅLLET I DIREKTIVET OCH DESS FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND	12
2 LAGFÖRSLAG	23
2.1 Förundersökningslagen	23
4 kap. Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning	23
7 kap. Förhör	28
9 kap. Förundersökningsmaterial	28
11 kap. Särskilda bestämmelser	28
2.2 Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen	29
2 kap. Intagning i förvaringslokal	29
2.3 Häktningsslagen	29
1 kap. Allmänna principer för verkställighet av häktning	29
2. kap. Ankomst till ett fängelse	29
2.4 Lagen om föreläggande av böter och ordningsbot	29
2.5 Lagen om strafforderförfarande	29
2.6 Lagen om ordningsbotsförfarande	30
2.7 Lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen	30
2.8 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet	31
3 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	31
4 IKRAFTTRÄDANDE	32
LAGFÖRSLAG	33
1. Lag om ändring av förundersökningslagen	33
2. Lag om ändring av 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen	35
3. Lag om ändring av 1 kap. 1 § och 2 kap. 3 § i häktningsslagen	36

4. Lag om ändring av 7 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot	37
5. Lag om ändring av 5 § i lagen om strafforderförfarande	37
6. Lag om ändring av 7 § i lagen om ordningsbotsförfarande.....	38
7. Lag om ändring av lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen	38
8. Lag om ändring av 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet .	39
BILAGA	40
PARALLELLTEXTER	40
1 . Lag om ändring av förundersökningslagen	40
2. Lag om ändring av 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen	45
3. Lag om ändring av 1 kap. 1 § och 2 kap. 3 § i häktningslagen	46
4. Lag om ändring av 7 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot	48
5. Lag om ändring av 5 § i lagen om strafforderförfarande	49
6. Lag om ändring av 7 § i lagen om ordningsbotsförfarande.....	50
7. Lag om ändring av lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen	51
8. Lag om ändring av 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet .	53

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden, nedan *direktivet*, antogs den 22 maj 2012. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 2 juni 2014.

Syftet med direktivet är att trygga misstänkta eller tilltalade personers rätt att få information om sina rättigheter och om innehållet i åtalet (i direktivet anklagelsen). Genom direktivet anges vilka minimikrav som ställs på rätten till information och som ska tillämpas vid straffrättsliga förfaranden inom hela Europeiska unionen.

I november 2009 antog rådet (rättsliga och inrikes frågor) en resolution om en färdplan som innehåller åtgärder som ska vidtas för att stärka misstänkta och tilltalade personers rättigheter. Som den första åtgärden enligt färdplanen antogs i oktober 2010 Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden, nedan *tolkningsdirektivet*. Direktivet om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden är det andra direktivet som antagits på basis av färdplanen.

I direktivet fastställs minimiregler. Enligt skäl 40 i direktivet kan medlemsstaterna utvidga de rättigheter som fastställs i direktivet för att erbjuda en högre skyddsnivå, men skyddsnivån bör aldrig vara lägre än den standard som anges i Europakonventionen såsom denna tolkats i Europadomstolens rättspraxis. Till den del bestämmelserna i direktivet motsvarar rättigheter som garanteras av Europakonventionen, bör bestämmelserna tolkas och tillämpas i överensstämmelse med rättigheterna såsom de tolkats i rättspraxis från Europadomstolen. Detta konstateras i skäl 42 i direktivet.

I fråga om brottsoffers rättigheter och stöd till och skydd av brottsoffer antogs den 25 oktober 2012 Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersät-

tande av rådets rambeslut 2001/220/RIF, nedan *brottsofferdirektivet*. I kapitel 2 i direktivet finns bestämmelser om lämnande av information till brottsoffer. Direktivet ska genomföras nationellt senast den 16 november 2015. De bestämmelser som föreslås i propositionen inverkar till viss del också på målsägandes rätt till information. En övergripande bedömning av målsägandes rätt till information vid straffrättsliga förfaranden kommer dock att göras i samband med genomförandet av brottsofferdirektivet.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning

2.1.1 Misstänkta eller åtalade personers rätt till information om sina rättigheter och om åtalets innehåll

Enligt 4 kap. 9 § i förundersökningslagen (805/2011) ska en person som blir föremål för förundersökningsåtgärder så snabbt som möjligt underrättas om sin ställning vid förundersökningen. Skyldigheten att underrätta gäller också när ställningen förändras.

I 4 kap. 10 § i förundersökningslagen ingår en bestämmelse om rätten att anlita biträde vid förundersökningen. Enligt paragrafens 1 mom. har en part vid förundersökningen rätt att anlita ett biträde som parten väljer själv. Innan parten hörs ska han eller hon skriftligen underrättas om denna rätt, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. När den som är misstänkt för brott har berövats sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning ska han eller hon utan dröjsmål skriftligen underrättas om denna rätt. Förundersökningsmyndigheten ska också annars se till att en parts rätt att anlita biträde faktiskt tillgodoses när parten önskar det eller när garantierna för en rättvis rättegång kräver det, med hänsyn till de omständigheter som hänför sig till det brott som utreds, utredningen av brottet och personen i fråga.

Enligt paragrafens 2 mom. ska undersökningsledaren eller åklagaren göra framställ-

ning till domstolen om att en försvarare ska förordnas för den som är misstänkt för brott, om det finns orsak till det enligt 2 kap. 1 § 3 mom. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997).

I 7 kap. 10 § i förundersökningslagen ingår bestämmelser om underrättelser före ett förhör. Enligt paragrafens 1 mom. ska den som förhörs före förhöret underrättas om sin ställning vid förundersökningen, sin rätt att tillkalla förhörsvittne och sina språkliga rättigheter. Den som är misstänkt för brott ska också underrättas om sin rätt att låta bli att medverka till utredningen av sitt brott.

Enligt paragrafens 2 mom. ska det för den som är misstänkt för brott före förhöret specificeras vilken gärning han eller hon är misstänkt för. Samtidigt ska den misstänkte underrättas om sin rätt att anlita biträde vid förundersökningen och om när en försvarare kan förordnas för honom eller henne. Underrättelsen om biträde och försvarare kan utebli, om underrättelsen på grund av de åtgärder som redan vidtagits med stöd av 4 kap. 10 § eller annars är uppenbart onödig.

I 2 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) ingår bestämmelser om underrättelser om gripande och anhållande. Enligt kapitlets 4 § ska den som har gripits utan dröjsmål informeras om orsaken till gripandet. Enligt kapitlets 10 § ska den som har anhållits utan dröjsmål när beslutet om anhållande har fattats eller han eller hon har gripits med stöd av ett förordnande om anhållande informeras om orsaken till anhållandet.

I 2 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) föreskrivs om skyldigheten att enligt anvisningar av en anhållen eller en gripen underrätta någon av den anhållnes eller den gripnes närstående eller någon annan person om frihetsberövandet. I kapitlets 3 § föreskrivs om skyldigheten att informera om förhållandena i förvaringslokalen samt om den frihetsberövades rättigheter. Enligt paragrafens 1 mom. ska en frihetsberövad utan dröjsmål efter ankomsten till en förvaringslokal informeras om förhållandena i den samt om de frihetsberövades rättigheter och skyldigheter. Informationen ska vara tillgänglig på de mest använda språken enligt behoven hos de frihetsberövade som befinner sig i

förvaringslokalen. Enligt paragrafens 2 mom. ska utländska frihetsberövade informeras om möjligheten enligt 7 kap. 6 § att stå i kontakt med hemlandets beskickning.

I 20 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003), nedan *EU-utlämningslagen*, ingår bestämmelser om rätten till biträde och försvarare för den som begärs utlämnad. När den som begärs utlämnad har gripits eller annars påträffats i Finland, ska polisen enligt paragrafens 3 mom. utan dröjsmål informera personen i fråga om rätten att anlita biträde och om att en försvarare kan förordnas för honom eller henne.

I 21 § i EU-utlämningslagen ingår bestämmelser om underrättelser och förfrågningar till den som begärs utlämnad. När den som begärs utlämnad har tagits i förvar eller annars påträffats i Finland med anledning av en framställning om gripande och utlämning, ska centralkriminalpolisen enligt paragrafens 1 mom. utan dröjsmål bevisligen delge honom eller henne framställningen samt redogöra för dess innehåll. Den som begärs utlämnad ska också upplysas om möjligheten att samtycka till utlämningen. Den som begärs utlämnad ska dessutom upplysas om innebörden av samtycket. Enligt paragrafens 2 mom. ska underrättelserna och förfrågningarna göras på ett språk som den som begärs utlämnad förstår. Över de åtgärder som har vidtagits ska enligt paragrafens 4 mom. upprättas ett protokoll, i vilket åtgärderna ska antecknas.

Den misstänkte får detaljerad information om åtalets innehåll när stämningen delges honom eller henne. Enligt 5 kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål ska i stämningsansökan uppges den gärning som åtalet gäller, tid och plats för gärningen samt övriga omständigheter som behövs för beskrivningen av den samt det brott som åklagaren anser att svaranden har gjort sig skyldig till.

2.1.2 Partsoffentlighet vid förundersökning och rättegång

Partsoffentlighet vid förundersökning

I 4 kap. 15 § i förundersökningslagen finns bestämmelser om partsoffentlighet vid för-

undersökning. Enligt 1 mom. har en part efter det att förundersökning har inletts rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen och kommit fram vid den. Enligt 2 mom. får förundersökningsmyndigheten medan förundersökningen pågår begränsa en parts rätt att ta del av de omständigheter som avses i 1 mom., om lämnandet av uppgifterna försvårar utredningen. Hänsyn ska också tas till de bestämmelser om begränsningar av en parts rätt att få information som finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), nedan *offentlighetslagen*, och någon annanstans i lag. Av motiveringen till bestämmelsen (RP 222/2010 rd s. 47 och 214) framgår det att man med de begränsningar av en parts rätt att få information som finns någon annanstans i lag hänvisar t.ex. till bestämmelserna om användningen av hemliga tvångsmedel i 10 kap. 60 och 62 § i tvångsmedelslagen och bestämmelserna om tystnadsplikt och rätt att förtiga uppgifter i polislagen.

I 4 kap. 15 § 3 mom. i förundersökningslagen, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, hänvisas till 9 kap. 7 §, i vilken det finns bestämmelser om förundersökningshandlingars offentlighet. Enligt 9 kap. 7 § 1 mom. i förundersökningslagen finns bestämmelser om förundersökningshandlingarnas offentlighet i offentlighetslagen. I 2 mom. finns en bestämmelse om utlämnande av uppgifter i en ljud- och bildupptagning.

Enligt 11 § 1 mom. i offentlighetslagen har en part rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. I paragrafens 2 mom. finns bestämmelser om begränsningar av en parts rätt till information. Enligt momentets 2 punkt har en part inte rätt att ta del av en handling som har företetts eller upprättats i samband med förundersökning som ännu pågår, om utredningen skulle försvåras av att uppgifter lämnas ut. Även andra i momentet nämnda grunder för begränsningar av partsoffentligheten kan bli tillämpliga vid förundersökning. Enligt momentets 1 punkt har en part inte rätt att ta del av en handling när utlämnande av uppgifter ur handlingen skulle strida mot ett synnerligen viktigt allmänt in-

tesse, ett barns intresse eller ett annat synnerligen viktigt enskilt intresse. Enligt momentets 7 punkt har en part inte rätt att få sekretessbelagd adress-, telefon- och annan motsvarande kontaktinformation som hänför sig till ett vittne, en målsägande eller en part eller till någon som har gjort polisanmälan, barnskyddsanmälan eller någon annan därmed jämförbar anmälan som förutsätter myndighetsåtgärder, om utlämnandet av uppgifter skulle äventyra säkerheten, intressena eller rättigheterna för vittnet, målsäganden eller parten eller för den som gjort anmälan.

I 10 kap. 60 § 1 och 2 mom. i tvångsmedelslagen ingår bestämmelser om skyldigheten att underrätta en misstänkt om användningen av hemligt tvångsmedel. Underrättelsen ska i regel lämnas när ärendet har förts till åklagaren för prövning. Enligt 3 mom. får underrättelsen till den misstänkte på beslut av domstolen skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående eller framtida inhämtning av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. På beslut av domstolen får underrättelsen underlåtas, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Vid prövning av frågan om att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 3 mom. ska enligt 6 mom. hänsyn också tas till en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång.

I 10 kap. 62 § i tvångsmedelslagen finns bestämmelser om begränsningar av partsoffentligheten vid användningen av hemliga tvångsmedel. Enligt 1 mom. har en person vars rättigheter eller skyldigheter saken gäller inte, oavsett 11 § i offentlighetslagen, rätt att få vetskap om användning av hemligt tvångsmedel förrän en underrättelse enligt kapitlets 60 § har lämnats till den misstänkte. När underrättelsen har gjorts har en person som avses i 1 mom. enligt paragrafens 2 mom. rätt att få information om en handling eller upptagning som gäller användning av hemliga tvångsmedel, om det inte för att trygga statens säkerhet eller skydda liv, hälsa, integritet eller sekretessbelagda taktiska och tekniska metoder är nödvändigt att inte

informera personen i fråga. Vid övervägande av om en handling, en upptagning eller information inte ska lämnas ut ska i bedömningen beaktas den i 1 mom. avsedda personens rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars bevaka sin rätt i en rättegång.

I 5 kap. 58 och 60 § i polislagen (872/2011) finns på motsvarande sätt bestämmelser om underrättelse om hemligt inhämtande av information och om begränsningar av partsoffentligheten vid hemligt inhämtande av information.

Partsoffentlighet vid rättegången

Rätten att bli hörd hör till de garantier för en rättvis rättegång som tryggas i 21 § i grundlagen. Principen om hörande är en central princip vid rättegångar. I den ingår rätten till information och möjligheten att yttra sig om allt det rättegångsmaterial som lagts fram i ärendet. I lagen om rättegång i brottmål ingår inte någon allmän bestämmelse om hörande av en part. Principen om hörande framgår dock av flera av de bestämmelser som gäller handläggningen av brottmål.

Bestämmelser om rättegångshandlingars offentlighet finns i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007). Bestämmelser om en parts rätt till information och om grunderna för begränsningar av partsoffentligheten finns i lagens 12 §. En part har i regel också rätt att ta del av en sekretessbelagd rättegångshandling. Enligt 2 mom. 1 punkten har en part inte rätt att ta del av kontaktinformation som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i offentlighetslagen.

2.2 Rättspraxis vid partsoffentlighet

2.2.1 En misstänkt eller åtalad persons rätt till information enligt Europadomstolens rättspraxis

I artikel 6 i Europakonventionen tryggas rätten till en rättvis rättegång. Enligt punkt 3 b i artikeln har var och en som blivit anklagad för brott rätt att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar. I denna rätt ingår också en rätt att ta del av handlingarna i ärendet. En parts rätt till information grundar sig också på den princip om hörande och den

princip om parternas likställdhet (*equality of arms*) som hör till en rättvis rättegång. Nämda artikel 6.1 förutsätter att åklagaren för den åtalade ska röja allt betydelsefullt material som framkommit vid utredningen, oberoende av om materialet är till fördel eller nackdel för den åtalade.

Enligt Europadomstolens rättspraxis är den åtalades rätt till information inte absolut. Den åtalades rätt kan begränsas av konkurrerande intressen, såsom nationell säkerhet, vittneskydd, hemlighållande av polisens utredningsmetoder eller skydd av en tredje persons grundläggande rättigheter eller ett viktigt allmänt intresse. Dessa konkurrerande intressen måste vägas mot den åtalades rättigheter. Ovan nämnda artikel 6.1 tillåter endast sådana begränsningar av den åtalades rättigheter som är absolut nödvändiga. För att säkerställa att den åtalade får en rättvis rättegång måste de svårigheter som försvaret orsakas på grund av begränsningen av rättigheterna uppvägas av tillräcklig tillsyn av den rättsliga myndigheten. Kraven på en rättvis rättegång uppfylls inte i ett förfarande där beslutet om rätten till information fattas enbart av förundersökningsmyndigheten eller åklagaren.

Europadomstolen har förutsatt att en begränsning av den åtalades rättigheter så långt som möjligt kompenseras med processuella garantier. Beslutsförfarandet ska i största möjliga utsträckning vara kontradiktoriskt och tillförsäkra att parterna är likställda, och i det ska det ingå processuella garantier som är tillräckliga med tanke på den åtalades rätts-säkerhet.

2.2.2 Högsta domstolens och högsta förvaltningsdomstolens avgöranden om partsoffentlighet i fråga om förundersökningshandlingar

Högsta domstolen har behandlat en parts rätt till information och begränsningar av denna rätt i sitt avgörande HD 2011:27. I sitt avgörande konstaterade högsta domstolen att en part i en rättegång enligt offentlighetslagen har rätt att få alla handlingar som inverkar på hans eller hennes ärende, dvs. både offentliga handlingar och även förundersökningshandlingar som innehåller uppgifter som allmänheten inte ska ha tillgång till med

stöd av 24 § i offentlighetslagen, om inte en synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver att partens rätt till information begränsas till någon del. Dessutom kan en part i en rättegång även ha rätt att få sådant material som inte hör till de handlingar som avses i offentlighetslagen. Högsta domstolen konstaterade att partsoffentlighet som allmän princip i regel kan omfatta även sådant material i en myndighets besittning som inte redan i sig ingår i det vidsträckta begreppet handling i offentlighetslagen. Innehållet i en rättvis rättegång, som utgår från Europakonventionen, fastställs inte enligt den avtalsslutande statens nationella juridiska begreppsapparat.

I ovan nämnda avgörande konstaterade högsta domstolen vidare att tryggheten av en rättvis rättegång i brottmål hör till den domstol som handlägger huvudsaken. Domstolen har i uppgift att se till att rättegången ordnas på ett sådant sätt att svaranden i ett brottmål har faktiska möjligheter att försvara sig och få ärendet utrett. Den domstol som handlägger huvudsaken kan bedöma de grunder som inverkar på om en handling kan offentliggöras eller inte med tanke på den aktuella rättegången. Med tanke på planeringen av en rättegång och för att säkerställa en snabb behandling är det viktigt att frågor som gäller bevisning och därmed grunden för rättegången kan avgöras som en del av domstolsbehandlingen. På dessa grunder ansåg högsta domstolen att domstolen i ett anhängigt ärende med stöd av 17 kap. 12 § i rättegångsbalken även kan påföra en myndighet en skyldighet att ge ut en handling som den besitter. En parts rätt att ta del av handlingar som gäller honom eller henne kan dock tryggas på olika sätt i olika situationer. Domstolens behörighet hindrar inte att alternativa metoder för att skaffa informationen används, och därför kan en part även begära handlingar direkt av den polismyndighet som har dem i sin besittning (se t.ex. HFD 2007:64).

Högsta förvaltningsdomstolen har fällt avgörandena HFD 2005:89 och HFD 2007:64 om en parts rätt till information vid förundersökning. I båda dessa avgöranden förkastade högsta förvaltningsdomstolen den begäran om information som framställdes av parten i ett brottmål på den grunden att dom-

stolen inte ansåg att det material som begäran gällde och som fanns i polisens besittning var sådana myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen. Enligt 5 § 2 mom. i offentlighetslagen avses med myndighetshandling en handling som innehas av en myndighet och som har upprättats av myndigheten eller av någon som är anställd hos en myndighet eller som har inkommit till en myndighet för behandling av ett visst ärende eller i övrigt inkommit i samband med ett ärende som hör till myndighetens verksamhetsområde eller uppgifter.

Högsta förvaltningsdomstolens avgörande HFD 2005:89 gällde målsägandens rätt att få en kopia av den kopia av en hårdiskiva som polisen genom beslag fått i sin besittning vid en husrannsakan. Enligt avgörandet var det inte möjligt att under husrannsakan sortera ut de handlingar som hänförde sig till det ärende som var föremål för förundersökning, utan det var nödvändigt att göra beslaget genom att kopiera hela hårdiskivans innehåll med hjälp av polisens informationsbehandlingsutrustning i polisens lokaler. Det blev möjligt att sortera ut det material som hänförde sig till ärendet först i efterhand vid den tekniska undersökningen. Högsta förvaltningsdomstolen motiverade sitt avgörande med att man med bestämmelserna om en parts rätt till information inte har gett en part rätt till information ur en sådan enskild handling som inte är i myndighetens besittning i samband med ett ärende som hör till myndighetens uppgifter. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att det ur den genom offentlighetslagen tryggade rätten för en part att få information i syfte att bevaka hans eller hennes rättigheter och intressen inte går att härleda en rätt för parten att bestämma eller kontrollera vilka handlingar eller annat material polisen i samband med husrannsakan tar i sin besittning på så sätt att de blir myndighetshandlingar. Av dessa orsaker ansåg högsta förvaltningsdomstolen att sådant material som kommit i polisens besittning genom det kopieringssätt som beskrivs ovan, som inte hör till det ärende som undersöks och som polisen inte har haft för avsikt att genom beslaget ta i sin besittning inte kan betraktas som sådana myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen.

Högsta förvaltningsdomstolen har tolkat begreppet myndighetshandling i offentlighetslagen på ungefär samma sätt i sitt avgörande HFD 2007:64 som gällde rätten för en misstänkt som var part i ett brottmål att få information ur material som kommit i polisens besittning i samband med teleövervakning och telefonavlyssning. Vid en mera än två-årig teleövervakning och telefonavlyssning hade centralkriminalpolisen i sin besittning fått en avsevärd mängd obehandlat datamaterial i maskinspråksform. Materialet hade inte använts vid förundersökningen eller lagts till förundersökningsprotokollet och därför inte heller behandlats mera än så. Högsta förvaltningsdomstolen betraktade inte materialet som en helhet och i denna obearbetade form som en myndighetshandling som den misstänkte i egenskap av misstänkt i brottmål skulle ha haft rätt att ta del av. I sitt avgörande konstaterade högsta förvaltningsdomstolen att man i materialet från teleavlyssningen och teleövervakningen inte hade hittat material som stödde den misstänktes eller sedermera åtalades skuld eller oskuld. Materialet hade därför inte bearbetats ytterligare eller fogats till förundersökningsmaterialet. Högsta förvaltningsdomstolen ansåg att man med bestämmelserna om en parts rätt till information inte har gett en part rätt till information ur en sådan enskild handling som oavsiktligt har kommit i myndighetens besittning i samband med ett ärende som hör till myndighetens uppgifter. Enligt högsta förvaltningsdomstolen är det ur den genom offentlighetslagen tryggade rätten för en part att få information i syfte att bevaka hans eller hennes rättigheter och intressen inte möjligt att härleda en rätt för parten att bestämma eller kontrollera vilka handlingar eller annat material polisen i samband med utövandet av teletvångsmedel tar i sin besittning på så sätt att de blir myndighetshandlingar. Av denna orsak ansåg högsta förvaltningsdomstolen att sådant material som kommit i polisens besittning vid utövandet av teletvångsmedel, som inte hör till det ärende som undersöks och som polisen inte har haft för avsikt att ta i sin besittning som sådant inte kan betraktas som en sådan myndighetshandling som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen och som parten skulle ha rätt att få information ur.

Riksdagens justitieombudsman har ansett att ovan nämnda avgörande HFD 2007:64 är problematiskt i förhållande till regleringen om förvaring av överskottsinformation (Riksdagens justitieombudsmans berättelse år 2007, s. 87). Enligt 5 a kap. 13 § i den tidigare tvångsmedelslagen (450/1987) och motsvarande 10 kap. 57 § i den gällande tvångsmedelslagen ska överskottsinformation som erhållits genom teleavlyssning förvaras tills målet har avgjorts genom en lagakraftvunnen dom. Enligt lagens förarbeten är syftet med paragrafen att säkerställa att allt material vid behov finns tillgängligt för rättegången, eftersom också material som stöder den misstänktes oskuld kan förstöras som överskottsinformation (RP 52/2002 rd, s. 75). Riksdagens justitieombudsman konstaterade att det dock förefaller som om HFD:s avgörande innebär att en part inte ges möjlighet att själv granska material som polisen betraktar som överskottsinformation.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att nationellt genomföra direktivet om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden.

I propositionen föreslås att bestämmelserna i förundersökningslagen kompletteras vad gäller underrättelser till personer som är misstänkta för brott. Till förundersökningslagens 4 kap., som gäller rättigheterna för dem som deltar i förundersökning, fogas de bestämmelser som förutsätts i direktivet och som gäller förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta misstänkta om deras rättigheter. Till kapitlet fogas en ny 16 § som gäller andra misstänkta än sådana som är frihetsberövade och en ny 17 § som gäller misstänkta som är frihetsberövade. Misstänkta som är frihetsberövade ska underrättas om sina rättigheter skriftligen. Andra misstänkta än sådana som är frihetsberövade kan underrättas om sina rättigheter antingen skriftligen eller muntligen.

Jämfört med nuläget ska underrättelseskyldigheten utvidgas så att den misstänkte också ska underrättas om eventuell rätt att få kostnadsfri rättshjälp och om rätten till information om det brott som han eller hon misstänks

för. En misstänkt som är frihetsberövad ska dessutom underrättas bl.a. om sin rätt att få information i enlighet med 4 kap. 15 §, som gäller om partsoffentlighet, om rätten till att någon av hans eller hennes närstående eller någon annan person underrättas om frihetsberövandet samt om rätten till handläggning av häktningsärendet vid domstol inom den tid som föreskrivs i tvångsmedelslagen.

Det föreslås att bestämmelserna om partsoffentlighet i fråga om förundersökningshandlingar ändras på det sätt som artikel 7 i direktivet förutsätter. När det gäller omfattningen av rätten till information förutsätter artikel 7.2 i direktivet för det första att all bevisning som är i behöriga myndigheters besittning, oavsett om den talar för eller emot de misstänkta eller tilltalade personerna, ska omfattas av rätten till information. I direktivet förutsätts att bestämmelserna i direktivet tolkas i överensstämmelse med Europadomstolens rättspraxis. Enligt rättspraxis från Europadomstolen omfattar rätten till information allt betydelsefullt material som framkommit vid utredningen. En parts rätt att ta del av förundersökningshandlingar fastställs för närvarande med stöd av 11 § i offentlighetslagen. Rätten till information är dock begränsad till myndighetshandlingar enligt definitionen av dem i lagens 5 § 2 mom. Definitionen av en myndighetshandling har i rättspraxis tolkats så att den misstänktes rätt till information inte heller har omfattat sådant material som med stöd av artikel 7.2 och Europadomstolens rättspraxis borde ingå i den misstänkta personens rätt till information. Därför föreslås att bestämmelserna om omfattningen av rätten till information ändras så att denna rätt också omfattar förundersökningsmaterial som kan påverka eller kan ha påverkat behandlingen av ett ärende. Rätten till information ska inte längre vara bunden till definitionen av en myndighetshandling i offentlighetslagen.

För det andra föreslås att bestämmelserna om begränsningar av en parts rätt att ta del av förundersökningshandlingarna ska ändras så att kraven på en rättvis rättegång framgår av bestämmelserna på det sätt som förutsätts i artikel 7.4. Begränsningsgrunderna i 11 § 2 mom. i offentlighetslagen, dvs. ett synnerligen viktigt allmänt eller enskilt intresse,

motsvarar i sig kraven i artikel 7.4. Artikel 7.4 förutsätter dock dessutom att det ska vara absolut nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett viktigt allmänt intresse och att vägrad tillgång inte påverkar rätten till en rättvis rättegång. Därför föreslås att bestämmelserna ändras så att också dessa villkor för begränsningar av rätten till information framgår av lagen.

Bestämmelserna om omfattningen av eller begränsningarna i partsoffentligheten i fråga om förundersökningshandlingar föreslås inte bli ändrade till andra delar. I propositionen anses det dock att det på grund av ovan nämnda ändringar är ändamålsenligast att reglera rätten för en part vid förundersökning att ta del av förundersökningshandlingar i förundersökningslagen. Därför föreslås det att 4 kap. 15 § i förundersökningslagen, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, i fortsättningen också ska innehålla bestämmelser om partsoffentlighet i fråga om förundersökningshandlingar. Av paragrafen ska det framgå i vilken omfattning en part vid förundersökning har rätt till information och på vilka villkor denna rätt kan begränsas på det sätt som säkerställandet av en rättvis rättegång förutsätter.

I propositionen föreslås det inte några ändringar i de rättsmedel som gäller en parts rätt till information. I propositionen anses det att det nuvarande systemet för sökande av ändring, där besvär över beslut som gäller en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet anförs hos förvaltningsdomstolen, uppfyller kraven i direktivet.

4 Propositionens konsekvenser

Genom de föreslagna bestämmelserna förbättras rättssäkerheten för personer som är misstänkta eller åtalade för brott och genom bestämmelserna om partsoffentligheten också rättssäkerheten för målsägande.

Propositionen har inga betydande ekonomiska konsekvenser. Översättningen till olika språk av den skriftliga underrättelse som ska lämnas till en frihetsberövad orsakar i någon mån översättningskostnader för förundersökningsmyndigheterna. Översättningskostnaderna är dock av engångsnatur och gäller främst den inledande fasen då den

skriftliga underrättelsen ska översättas till de vanligaste språken. I fortsättningen uppkommer översättningskostnader av engångsnatur i samband med översättningen till sådana mera sällsynta språk, till vilka den skriftliga underrättelsen inte ännu översattes i den inledande fasen.

Förslagen i propositionen har inte någon betydande inverkan på myndigheternas uppgifter eller arbetsmängd.

5 Beredningen av propositionen

Utkastet till regeringsproposition har beretts vid justitieministeriet. Justitieministeriet begärde utlåtande om utkastet av 29 myndigheter, sammanslutningar och sakkunniga.

I propositionsutkastet föreslogs kompletteringar av förundersökningslagens bestämmelser om förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta misstänkta om deras rättigheter. Dessutom föreslogs att det i EU-utlämningslagen tas in de bestämmelser som direktivet förutsätter om den information som ska ges till personer som frihetsberövats med stöd av en europeisk arresteringsorder. Största delen av remissinstanserna ansåg att de föreslagna bestämmelserna om underrättelseskyldigheten är värda att understödjas och att de klargör lagstiftningen.

I propositionsutkastet föreslogs att bestämmelserna om partsoffentlighet vid förundersökning ändras så att det av bestämmelserna framgår i vilken omfattning en part vid förundersökning har rätt till information och på vilka villkor denna rätt kan begränsas på det sätt som säkerställandet av en rättvis rättegång förutsätter. Det föreslogs att 4 kap. 15 § i förundersökningslagen, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, kompletteras så att det i paragrafen i fortsättningen föreskrivs om partsoffentlighet även i fråga om handlingar. För närvarande fastställs en parts rätt att ta del av förundersökningshandlingar i offentlighetslagen. Största delen av remissinstanserna förhöll sig positivt till eller hade inget att invända mot att bestämmelserna om rätten för en part vid förundersökning att ta del av förundersökningshandlingar och om

grunderna för begränsningar av den tas in i förundersökningslagen. En del av remissinstanserna ansåg dock att det var problematiskt att partens rätt till information i förslaget inte begränsades till material som påverkar behandlingen av ärendet, utan att rätten till information i princip skulle omfatta allt material som samlats in vid förundersökningen. I den fortsatta beredningen av propositionen har remissvaren beaktats på så sätt att ordalydelsen i och motiveringen till 4 kap. 15 § i förundersökningslagen, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, har preciserats. I de gällande bestämmelserna om partsoffentlighet vid förundersökning föreslås endast de ändringar som genomförandet av artikel 7 i direktivet anses förutsätta.

6 Samband med andra propositioner

I regeringens proposition med förslag till revidering av 17 kap. i rättegångsbalken och av den lagstiftning om bevisning i de allmänna domstolarna som har samband med den föreslås det en bestämmelse om vittnesförbud för tjänstemän enligt vilken vittnesförbudets sakliga innehåll bestäms enligt 11 § 2 mom. i offentlighetslagen som gäller begränsningar av partsoffentligheten (RP 46/2014 rd; lagförslag 1). I denna proposition föreslås att bestämmelser om begränsningar av partsoffentligheten för en part vid förundersökning ska tas in i förundersökningslagen (4 kap. 15 § i lagförslag 1). I den ovan nämnda regeringspropositionen föreslås att till 11 § 2 mom. i offentlighetslagen fogas en ny punkt 6 a och punkt 7 i momentet ändras. I 4 kap. 15 § i lagförslag 1 i denna proposition hänvisas till den nämnda 7 punkten. Riksdagsbehandlingen av propositionerna bör till dessa delar samordnas.

Förslaget behöver också sammanjämkas med den regeringsproposition som gäller ändring av lagstiftningen om fängelse och häktning (RP 45/2014 rd) till den del det i lagförslag 3 föreslås att 1 kap. 1 § 2 mom. i häktningslagen ska ändras.

DETALJMOTIVERING

1 Innehållet i direktivet och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Syfte. Enligt artikeln är syftet med direktivet att fastställa bestämmelser om misstänkta eller tilltalade personers rätt till information om deras rättigheter vid straffrättsliga förfaranden och om anklagelsen mot dem. I direktivet fastställs även bestämmelser om rätten till information för personer som är föremål för en europeisk arresteringsorder angående deras rättigheter.

Artikel 2. Tillämpningsområde. Enligt *punkt 1* i artikeln är direktivet tillämpligt från den tidpunkt då personer underrättas av en medlemsstats behöriga myndigheter om att de är misstänkta eller tilltalade för att ha begått ett brott fram till dess att förfarandena har avslutats. Tillämpningsområdet motsvarar till denna del tillämpningsområdet för artikel 6 i Europakonventionen.

Enligt 4 kap. 9 § 1 mom. i förundersökningslagen ska en person som blir föremål för förundersökningsåtgärder så snabbt som möjligt underrättas om sin ställning vid förundersökningen. Om personens ställning ännu är oklar, får han eller hon vid förundersökningen bemötas som en person som ska höras (4 kap. 9 § 2 mom. i förundersökningslagen). Bestämmelserna i direktivet tillämpas alltså från den tidpunkt då en person med stöd av ovan nämnda bestämmelser underrättas om att han eller hon är misstänkt för ett brott.

Direktivets tillämpningsområde har begränsats genom en bestämmelse i *punkt 2* i artikeln. När en påföljd för mindre förseelser kan åläggas av en annan myndighet än en domstol som är behörig i brottmål, och beslutet att ålägga en sådan påföljd kan överklagas till en sådan domstol, ska direktivet endast tillämpas på förfaranden vid den domstolen efter ett sådant överklagande. Denna bestämmelse innebär att ordningsbots- och strafforderförfarande inte omfattas av direktivets tillämpningsområde.

Ordningsbots- och strafforderförfarandet har reformerats genom lagen om föreläggan-

de av böter och ordningsbot (754/2010), genom vilken lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983) och lagen om strafforderförfarande (692/1993) upphävs. Om ikraftträdandet av lagen om föreläggande av böter och ordningsbot föreskrivs särskilt genom lag. En proposition om detta lämnas till riksdagen tidigast under 2014. Eftersom tidsfristen för genomförandet av direktivet går ut den 2 juni 2014, föreslås det i propositionen att både de gällande lagarna om ordningsbots- och strafforderförfarande och den nya lagen om föreläggande av böter och ordningsbot ska begränsas så att förundersökning får göras utan att den föreslagna nya bestämmelsen i 4 kap. 16 § i förundersökningslagen, som gäller skyldigheten att underrätta den misstänkte om sina rättigheter, iakttas.

Artikel 3. Rätten att bli informerad om rättigheter. Artikeln innehåller bestämmelser om den information som ska ges till alla misstänkta eller tilltalade personer. Enligt *punkt 1* i artikeln ska misstänkta eller tilltalade personer utan dröjsmål underrättas om åtminstone följande processuella rättigheter: a) rätten till tillgång till försvarare, b) rätten till kostnadsfri juridisk rådgivning och villkoren för att erhålla sådan rådgivning, c) rätten att bli underrättad om anklagelsen, i enlighet med artikel 6, d) rätten till tolkning och översättning och e) rätten att tåga.

Enligt *punkt 2* i artikeln ska den information som lämnas enligt punkt 1 ges muntligen eller skriftligen. Informationen ska ges på ett enkelt och lättillgängligt språk, med beaktande av utsatta misstänkta eller tilltalade personers eventuella särskilda behov.

För att de misstänkta eller tilltalade personerna effektivt ska kunna utöva rättigheterna enligt direktivet i praktiken, ska de behöriga myndigheterna enligt skäl 19 i direktivet tillhandahålla informationen i god tid inom ramen för förfarandet och senast före polisens eller någon annan behörig myndighets första officiella förhör med den misstänkta eller tilltalade personen.

När de behöriga myndigheterna informerar misstänkta eller tilltalade personer i enlighet med direktivet bör de enligt skäl 26 i direkti-

vet ta särskild hänsyn till personer som inte kan förstå innehållet i eller betydelsen av informationen, bl.a. på grund av deras ungdom eller deras psykiska eller fysiska tillstånd. I skäl 38 konstateras det att ett praktiskt och effektivt genomförande av skyldigheten att tillhandahålla misstänkta eller tilltalade personer information om deras rättigheter på ett enkelt och lättillgängligt språk kan uppnås på olika sätt, även genom icke lagstiftande åtgärder. Skyldigheten i fråga kan t.ex. fullgöras genom lämplig utbildning för de behöriga myndigheterna och genom rättighetsinformation som avfattats på ett enkelt och obyråkratiskt språk så att den lätt kan förstås av en lekman utan kunskap om straffprocessrätten.

Bestämmelser om rätten som avses i led a) i artikel 3.1 finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/48/EU om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet. Bestämmelser om rätten som avses i led d) i artikel 3.1 finns i tolkningsdirektivet (2010/64/EU).

Förundersökningslagen innehåller sådana bestämmelser om de rättigheter som en misstänkt ska underrättas om som motsvarar led a), d) och e) samt delvis även led b) i artikel 3.1. Med stöd av 4 kap. 10 § i lagen ska en misstänkt innan han eller hon hörs skriftligen underrättas om sin rätt att anlita ett biträde vid förundersökningen, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. Enligt lagens 7 kap. 10 § ska den misstänkte före ett förhör underrättas om sin rätt att anlita biträde vid förundersökningen och om när en försvarare kan förordnas för honom eller henne. Den misstänkte ska före förhöret också underrättas om sina språkliga rättigheter samt om sin rätt att låta bli att medverka till utredningen av sitt brott.

Enligt förundersökningslagen har förundersökningsmyndigheterna inte någon skyldighet att underrätta den misstänkte om möjligheten till annan kostnadsfri juridisk rådgivning än förordnande av en försvarare. Förundersökningsmyndigheterna har inte heller någon skyldighet att underrätta den misstänk-

te om rätten enligt 7 kap. 10 § i förundersökningslagen att få information om brottsmisstanken.

Till skillnad från bestämmelserna i 4 kap. 10 § i förundersökningslagen förutsätter direktivet inte att den misstänkte skriftligen ska underrättas om rätten att anlita biträde. Den nämnda bestämmelsen i förundersökningslagen har dock ett snävare tillämpningsområde än vad direktivet förutsätter, eftersom bestämmelsen inte tillämpas på ärenden som ska behandlas vid summarisk förundersökning. Enligt artikel 2.2 är det endast ordningsbots- och strafforderförfaranden som inte omfattas av direktivets tillämpningsområde. Direktivet förutsätter alltså att den misstänkte underrättas om sin rätt till biträde även vid summarisk förundersökning, om inte ärendet behandlas som ett ordningsbots- eller strafforderärende.

I propositionen föreslås att bestämmelser om underrättelser till den som är misstänkt för brott ska tas in i en ny 4 kap. 16 § i förundersökningslagen. I den nya paragrafen samlas de nämnda bestämmelserna om underrättelser till den misstänkte i 4 kap. 10 § och 7 kap. 10 § i förundersökningslagen. Underrättelseskyldigheten utvidgas så att den misstänkte också ska underrättas om eventuell rätt till kostnadsfri rättshjälp med stöd av rätthjälplagen (257/2002) och om förutsättningarna för att få sådan samt om den misstänktes rätt till information om det brott som han eller hon misstänks för och information om ändringar gällande brottsmisstanken. Samtidigt borde den misstänkte underrättas om att han eller hon har dessa rättigheter även när ärendet behandlas i domstolen.

Vid utbildningen av förundersökningsmyndigheterna ska man fästa uppmärksamhet vid att underrättelserna om rättigheterna ska vara avfattade på ett tillräckligt enkelt och lättillgängligt språk med hänsyn i synnerhet till omständigheter som hänför sig till personen i fråga, t.ex. ung ålder eller mentalt tillstånd, vilka kan påverka den misstänkta personens förmåga att förstå innebörden av informationen.

Artikel 4. Rättighetsinformation i samband med ett frihetsberövande. Artikel 4 innehåller bestämmelser om den information som ska ges till misstänkta eller tilltalade personer

som är frihetsberövade. Artikeln förutsätter att misstänkta eller tilltalade personer som anhållits eller häktats skriftligen erhåller rättighetsinformation. Av skäl 21 i direktivet framgår det att en hänvisning i direktivet till misstänkta eller tilltalade personer som anhållits eller häktats avser en hänvisning till varje situation där misstänkta eller tilltalade personer under de straffrättsliga förfarandena frihetsberövas i den mening som avses i artikel 5.1 c i Europakonventionen så som den tolkas i Europadomstolens rättspraxis.

Enligt *punkt 1* i artikeln ska medlemsstaterna se till att misstänkta eller tilltalade personer som anhållits eller häktats skriftligen erhåller rättighetsinformation utan dröjsmål. De ska ges tillfälle att läsa rättighetsinformationen samt ska ha rätt att behålla den under hela den tid de är frihetsberövade.

Enligt *punkt 2* i artikeln ska, utöver den information som anges i artikel 3, den rättighetsinformation som avses i punkt 1 i artikeln innehålla information om följande rättigheter: a) rätten att få tillgång till material som rör målet, b) rätten att få konsulära myndigheter och en person underrättade, c) rätten att få tillgång till akut sjukvård och d) det högsta antal timmar eller dagar en misstänkt eller tilltalad person kan hållas frihetsberövad innan han eller hon ställs inför en rättslig myndighet.

Enligt *punkt 3* i artikeln ska rättighetsinformationen även innehålla grundläggande information om eventuella möjligheter, enligt nationell rätt, att angripa anhållandets laglighet, få till stånd en förnyad prövning av häktningsbeslutet, eller begära tillfällig frigivning.

Enligt *punkt 4* i artikeln ska rättighetsinformationen vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. En vägledande förlaga till rättighetsinformationen finns i bilaga I till direktivet.

Punkt 5 i artikeln förutsätter att misstänkta eller tilltalade personer erhåller rättighetsinformation skriven på ett språk de förstår. Om rättighetsinformationen inte finns tillgänglig på lämpligt språk ska misstänkta eller tilltalade personer underrättas om sina rättigheter muntligen på ett språk som de förstår. Rättighetsinformation på ett språk de förstår ska därefter ges till dem utan onödigt dröjsmål.

Med stöd av 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen ska utländska frihetsberövade informeras om sin rätt att stå i kontakt med hemlandets beskickning. Enligt artikel 36 i Wienkonventionen om konsulära förbindelser (FördrS 49—50/1980) ska utländska frihetsberövade också informeras om sin rätt att begära att hemlandets beskickning underrättas om frihetsberövandet. I den gällande lagstiftningen ingår det inte några bestämmelser om att den frihetsberövade ska underrättas om andra sådana rättigheter som nämns i artikel 4.2 eller 4.3 i direktivet.

I propositionen föreslås det att bestämmelser om underrättelser till en misstänkt som är frihetsberövad ska ingå i den föreslagna nya 4 kap. 17 § i förundersökningslagen. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska en misstänkt som är frihetsberövad underrättas om de rättigheter som avses i artikel 3.1 och artikel 4.2 och 4.3 i direktivet. Den frihetsberövade ska skriftligen underrättas om dessa rättigheter på den misstänktes språk. Underrättelsen ska lämnas utan dröjsmål efter det att den som är misstänkt för brott har berövats sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning. I lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen och i häktningslagen tas det in en bestämmelse om att en frihetsberövad ska ha rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelsen.

Artikel 5. Rättighetsinformation vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Direktivet förutsätter att även personer som frihetsberövats med stöd av en europeisk arresteringsorder ska få skriftlig rättighetsinformation. Enligt *punkt 1* i artikeln ska medlemsstaterna se till att personer som frihetsberövats som ett led i verkställigheten av en europeisk arresteringsorder utan dröjsmål erhåller lämplig rättighetsinformation med information om deras rättigheter enligt den lagstiftning genom vilken rambeslut 2002/584/RIF genomförs i den verkställande medlemsstaten. Enligt *punkt 2* i artikeln ska rättighetsinformationen vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk.

Enligt skäl 39 i direktivet gäller rätten att få skriftlig information om rättigheter i samband med frihetsberövande som föreskrivs i

direktivet även i tillämpliga delar för personer som blivit frihetsberövade som ett led i verkställigheten av en europeisk arresteringsorder. För att hjälpa medlemsstaterna att utforma rättighetsinformation till sådana personer har det utarbetats en vägledande förlaga som bifogas i bilaga II.

När den som begärs utlämnad har gripits eller annars påträffats i Finland, ska polisen enligt 20 § 3 mom. i den gällande EU-utlämningslagen utan dröjsmål informera personen i fråga om rätten att anlita biträde och om att en försvarare kan förordnas för honom eller henne. När den som begärs utlämnad har tagits i förvar eller annars påträffats i Finland med anledning av en framställning om gripande och utlämning, ska centralkriminalpolisen enligt lagens 21 § 1 mom. utan dröjsmål bevisligen delge honom eller henne framställningen samt redogöra för dess innehåll. Den som begärs utlämnad ska också upplysas om möjligheten att samtycka till utlämningen. Den som begärs utlämnad ska dessutom upplysas om innebörden av samtycket. Enligt paragrafens 2 mom. ska underrättelserna och förfrågningarna göras på ett språk som den som begärs utlämnad förstår. Över de åtgärder som har vidtagits ska enligt paragrafens 4 mom. upprättas ett protokoll, i vilket åtgärderna ska antecknas.

I propositionen föreslås att bestämmelser om underrättelser till den som begärs utlämnad ska tas in i en ny 20 a § som fogas till EU-utlämningslagen. Enligt den föreslagna paragrafen ska den som begärs utlämnad underrättas om de rättigheter som anges i lagens 20, 21 och 21 a §. Den som begärs utlämnad ska också underrättas om rätten att i tingsrätten bli hörd med anledning av innehållet i framställningen om utlämning. Den som begärs utlämnad ska underrättas om dessa rättigheter skriftligen. Underrättelsen ska lämnas utan dröjsmål när den som begärs utlämnad har gripits eller annars påträffats i Finland.

Artikel 6. Rätten att bli informerad om anklagelsen. Enligt *punkt 1* i artikeln ska medlemsstaterna se till att misstänkta och tilltalade personer erhåller information om den brottsliga gärning som de är misstänkta eller anklagade för. Informationen ska tillhandahållas utan dröjsmål och vara så utförlig som

krävs för att säkerställa ett rättvist förfarande och ett effektivt utövande av rätten till försvar.

I skäl 28 i direktivet konstateras att informationen till misstänkta eller tilltalade personer om den brottsliga gärning de misstänks ha gjort sig skyldiga till eller anklagas för bör tillhandahållas utan dröjsmål och senast för polisens eller en annan behörig myndighets första officiella förhör med dem. Informationen ska tillhandahållas utan att det påverkar de pågående utredningarna. En beskrivning av omständigheterna, inklusive, om de är kända, tid och plats, rörande den brottsliga gärning som personen i fråga misstänks ha gjort sig skyldig till eller anklagas för, och den eventuella brottsrubriceringen, bör tillhandahållas i tillräckligt utförlig form med beaktande av det skede av det straffrättsliga förfarandet i vilket beskrivningen tillhandahålls, så att man garanterar ett rättvist förfarande och möjliggör ett effektivt utövande av rätten till försvar.

Enligt 6 kap. 1 § 2 mom. i förundersökningslagen ska av kallelsen att infinna sig till förundersökning framgå det brott som utredningen gäller och den ställning som den som fått kallelse har i förundersökningen. Enligt lagens 7 kap. 10 § 2 mom. ska det för den som är misstänkt för brott före förhöret specificeras vilken gärning han eller hon är misstänkt för. Såsom det konstateras i motiveringen till ovan nämnda bestämmelser i proposition RP 222/2010 rd (s. 220 och 229) är specificeringen av ett brott beroende av förhållandena från fall till fall. Hänsyn bör tas till dels aspekter på den misstänktes möjligheter att försvara sig, dels aspekter på utredningen av brottet. Bestämmelserna uppfyller kraven i punkt 1 i artikeln.

Punkt 2 i artikeln förutsätter att misstänkta eller tilltalade personer som anhållits eller häktats informeras om skälen till anhållandet eller häktningen, inbegripet vilken brottslig gärning som vederbörande misstänks eller anklagas för att ha begått. Enligt 2 kap. 4 § 1 mom. i tvångsmedelslagen ska den som har gripits utan dröjsmål informeras om orsaken till gripandet. Enligt kapitlets 10 § 1 mom. ska den som har anhållits utan dröjsmål när beslutet om anhållande har fattats eller han eller hon har gripits med stöd av ett förord-

nande om anhållande informeras om orsaken till anhållandet. Punkten förutsätter därmed inte några ändringar av lagstiftningen.

Enligt *punkt 3* i artikeln ska utförlig information om anklagelsen, inbegripet brottets art och brottsrubriceringen liksom det sätt på vilket den tilltalade personen varit delaktig i brottet, tillhandahålls senast när de sakförhållanden som ligger till grund för anklagelsen lämnas in till en domstol. Den gällande lagstiftningen uppfyller punktens krav. Enligt 5 kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål ska i stämningsansökan uppges bl.a. den gärning som åtalet gäller, tid och plats för gärningen samt övriga omständigheter som behövs för beskrivningen av den samt det brott som åklagaren anser att svaranden har gjort sig skyldig till. Den som är misstänkt för ett brott får alltså detaljerad information om åtalets innehåll när stämningen delges.

I *punkt 4* i artikeln förutsätts att misstänkta eller tilltalade personer utan dröjsmål informeras om alla ändringar i den information som tillhandahållits i enlighet med denna artikel, där så krävs för att man ska kunna säkerställa ett rättvist förfarande. I skäl 29 i direktivet konstateras att när uppgifterna om misstanken eller anklagelsen ändras under de straffrättsliga förfarandena i så betydande grad att det påverkar misstänkta eller tilltalade personers ställning, bör den berörda personen underrättas om detta när det är nödvändigt för att säkerställa ett rättvist förfarande och i så god tid att rätten till försvar kan utövas på ett effektivt sätt.

Ovan nämnda bestämmelse i 7 kap. 10 § 2 mom. i förundersökningslagen som kräver att en misstanke om brott specificeras kräver också att den misstänkte underrättas om ändringar av brottsmisstanken när utredningen framskrider.

Enligt 5 kap. 17 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål är det i regel förbjudet att ändra ett åtal. Med domstolens tillstånd får åklagaren dock utvidga sitt åtal mot samma svarande till att även omfatta andra gärningar som denne har begått. Med stöd av 2 mom. får åklagaren begränsa åtalet eller uppges andra lagrum än de som nämns i stämningsansökan eller åberopa någon ny omständighet till stöd för åtalet. En sådan ändring av åtalet är inte förbjuden och kräver inte något

tillstånd av domstolen. Den princip om hörande som ska iakttas vid rättegångar förutsätter att svaranden, om ett åtal ändras eller utvidgas, ska höras om det ändrade eller utvidgade åtalet. Punkt 4 i artikeln förutsätter därmed inte några ändringar av lagstiftningen.

Artikel 7. Rätten att få tillgång till material som rör målet. I artikeln ingår bestämmelser om misstänkta eller tilltalade personers rätt att få tillgång till material som rör målet. Punkt 1 i artikeln gäller enbart frihetsberövade personer. Övriga punkter i artikeln gäller alla misstänkta eller tilltalade personer. I punkt 2 i artikeln finns en allmän bestämmelse om misstänkta eller tilltalade personers rätt att få tillgång till bevisning som är i behöriga myndigheters besittning, oavsett om den talar för eller emot de misstänkta eller tilltalade personerna. I punkt 3 i artikeln bestäms om den tidpunkt då tillgången till materialet ska beviljas. I punkt 4 i artikeln ingår en undantagsbestämmelse, med stöd av vilken misstänkta eller tilltalade personers rätt till information kan begränsas på grund av ett viktigt allmänt eller enskilt intresse. I punkt 5 i artikeln sägs att tillgången ska vara kostnadsfri.

Punkt 1 i artikeln gäller frihetsberövade personers rätt att få tillgång till information i handlingar som är väsentliga för att angripa häktningsbeslutets laglighet. I punkten förutsätts att när en person anhålls och häktas under något skede av ett straffrättsligt förfarande ska handlingar som rör det specifika målet, som är i de behöriga myndigheternas besittning och som är väsentliga för att i enlighet med nationell rätt effektivt angripa anhållandets eller häktningsbeslutets laglighet, göras tillgängliga för frihetsberövade personer eller för deras försvarare.

I skäl 30 i direktivet konstateras att handlingar och, i förekommande fall, fotografier, ljudinspelningar och videoinspelningar som är väsentliga för en effektiv prövning av om ett anhållande eller häktningsbeslut av misstänkta eller tilltalade personer är lagligt i enlighet med nationell rätt, bör göras tillgängliga för misstänkta eller tilltalade personer eller deras försvarare senast innan en behörig rättslig myndighet uppmanas att besluta om anhållandets eller häktningsbeslutets laglig-

het i enlighet med artikel 5.4 i Europakonventionen, och i så god tid att ett effektivt utövande av rätten att få anhållandets eller häktningsbeslutets laglighet prövad möjliggörs.

Artikel 7.1 i direktivet grundar sig på artikel 5.4 i Europakonventionen, som gäller rätten att få lagligheten av frihetsberövandet prövad av domstol. Enligt skäl 42 i direktivet bör bestämmelserna i direktivet tolkas i överensstämmelse med Europadomstolens rättspraxis. Europadomstolen ansåg i sitt avgörande *Mooren mot Tyskland* (9.7.2009) att förfarandet enligt artikel 5.4 i Europakonventionen ska vara kontradiktoriskt och att parterna ska vara likställda. Parternas likställdhet säkerställdes inte om den häktades biträde inte fick de handlingar i förundersökningsmaterialet som var väsentliga för ett effektivt utövande av rätten att få häktningens laglighet prövad. Europadomstolen har konstaterat detta också i sina tidigare avgöranden *Garcia Alva, Lietzow och Schöps mot Tyskland* (13.1.2001). Europadomstolen har alltså förutsatt att uppgifter som är väsentliga för en bedömning av häktningens laglighet ska tillhandahållas den misstänkte. Europadomstolen har på motsvarande sätt i ett nyare avgörande i fallet *Emilian-George Igna mot Rumänien* (26.11.2013) ansett att artikel 5.4 i Europakonventionen förutsätter att försvaret får tillgång till sådant material som är väsentligt för att pröva lagligheten av frihetsberövandet. I detta fall hade försvaret inte fått tillgång till material som var i åklagarens och domstolens besittning och som var av avgörande betydelse vid domstolens beslut om att fortsätta frihetsberövandet. Enligt avgörandet ska försvaret ges tillgång till material som misstanken väsentligen grundar sig på.

När ett häktningsärende handläggs ska det enligt 3 kap. 8 § i tvångsmedelslagen läggas fram utredning om häktningsförutsättningarna. Utredningen får bygga enbart på skriftligt material. Såsom poängteras i motiveringen till bestämmelsen i proposition RP 222/2010 rd (s. 265) ska tillräcklig utredning läggas fram till stöd för häktningsyrkandet även när det gäller de allmänna förutsättningarna för häktning. Detta innebär att man genom utredning måste påvisa att den som begärs häktad på sannolika skäl gjort sig

skyldig till det brott som häktningsyrkandet bygger på. Det räcker inte med att den som begär häktning under tjänstemannaansvar som sin uppfattning framför att även dessa allmänna förutsättningar föreligger.

På handläggningen av ett häktningsärende vid domstol tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. Enligt lagens 12 § har en part i regel rätt att ta del av innehållet i också en sådan rättegångshandling som inte är offentlig. Vid handläggningen av ett häktningsärende kan endast 1 punkten av de grunder för begränsningar av rätten till information som anges i 2 mom. bli tillämplig. Enligt punkten har en part inte rätt att ta del av hemligt kontaktinformation som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i offentlighetslagen. Denna begränsning inverkar inte på möjligheten för den misstänkta personen att angripa frihetsberövandets laglighet och den har inte någon betydelse med avseende på artikel 7.1. En brottsmisstänkt får därmed allt material som ligger till grund för häktningsbeslutet och som föreläggs domstolen i häktningsärendet. Med stöd av det som anförts ovan kan den gällande lagstiftningen anses uppfylla kraven i punkt 1 i artikeln.

Enligt punkt 2 i artikeln ska det säkerställas att tillgång till åtminstone all bevisning som är i behöriga myndigheters besittning, oavsett om den talar för eller emot de misstänkta eller tilltalade personerna, ges dessa personer eller deras försvarare, för att man ska kunna säkerställa ett rättvist förfarande och för att förbereda försvaret.

I skäl 31 i direktivet förtydligas att i direktivet bör tillgång till bevisning, enligt definitionen i nationell rätt, oavsett om den talar för eller emot den misstänkta eller tilltalade personen, som de behöriga myndigheterna avseende brottmålet i fråga är i besittning av, omfatta tillgång till material som exempelvis handlingar och, i förekommande fall, fotografier, ljudinspelningar och videoinspelningar. Detta material kan finnas i en ärendakt eller vara i en behörig myndighets besittning på annat lämpligt sätt, i enlighet med nationell rätt.

Med stöd av en hänvisningsbestämmelse i 9 kap. 7 § i förundersökningslagen tillämpas offentlighetslagen på förundersökningshandlingars offentlighet. På en misstänkt eller åta-

lad persons rätt att ta del av förundersökningshandlingar tillämpas 11 § i offentlighetslagen, som gäller en parts rätt att ta del av en myndighetshandling. Enligt paragrafens 1 mom. har en part rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig. Paragrafens 2 mom. innehåller bestämmelser om begränsningar av en parts rätt till information.

Enligt definitionen i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen avses med myndighetshandling en handling som innehas av en myndighet och som har upprättats av myndigheten eller av någon som är anställd hos en myndighet eller som har inkommit till en myndighet för behandling av ett visst ärende eller i övrigt inkommit i samband med ett ärende som hör till myndighetens verksamhetsområde eller uppgifter. Såsom framgår av den allmänna motiveringen har högsta förvaltningsdomstolen i sina avgöranden HFD 2005:89 och HFD 2007:64 tolkat definitionen av en myndighetshandling så att den inte täcker allt material som samlats in vid en förundersökning. Högsta förvaltningsdomstolen har ansett att sådant material som utan att ha någon anknytning till det ärende som utreds genom användning av tvångsmedel har kommit i polisens besittning, och som polisen inte har haft för avsikt att ta i sin besittning, inte kan betraktas som sådana myndighetshandlingar som avses i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen. Enligt ovan nämnda avgöranden har en part i ett brottmål alltså inte med stöd av offentlighetslagen rätt att ta del av sådant material.

Artikel 6.1 i Europakonventionen förutsätter i regel att en åtalad har rätt att ta del av allt betydelsefullt material som framkommit vid utredningen, oberoende av om materialet är till fördel eller nackdel för den åtalade. Enligt grundlagsutskottets utlåtande GrUU 5/1999 rd (s.6) hör det till en rättvis rättegång att den åtalade eller hans eller hennes försvarare får information och ges tillfälle att uttala sig om allt det på målet inverkan material som kan påverka domen. Högsta domstolen konstaterade i sitt avgörande HD 2011:27 att en part i en rättegång kan ha rätt att ta del även av sådant material i en myndighets be-

sittning som inte hör till de handlingar som avses i offentlighetslagen. Omfattningen av rätten till information för en part vid förundersökning påverkas av Europadomstolens riktlinjer för grunderna för en rättvis rättegång.

I propositionen anses det att det med tanke på kraven i artikel 7.2 i direktivet är problematiskt att rätten till information är beroende av om handlingen uppfyller definitionen av en myndighetshandling i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen. Därför föreslås det att omfattningen av rätten till information ändras så att rätten till information inte längre begränsas av begreppet myndighetshandling i offentlighetslagen. I övrigt uppfyller den gällande lagstiftningen de krav i artikel 7.2 som gäller omfattningen av rätten till information.

I propositionen föreslås att bestämmelser om rätten för en part vid förundersökning att ta del av handlingar som finns i förundersökningsmyndighetens besittning i fortsättningsen ska finnas i förundersökningslagen. Rätten till information för en part vid förundersökning är därmed inte längre bunden till begreppet myndighetshandling i offentlighetslagen. Det föreslås att 4 kap. 15 § i förundersökningslagen, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, kompletteras så att det i paragrafen även föreskrivs om partsoffentlighet vad gäller handlingar och att omfattningen av rätten till information fastställs på det sätt som säkerställandet av en rättvis rättegång förutsätter. I 9 kap. 7 § i förundersökningslagen, som gäller förundersökningshandlingars offentlighet, tas det in en hänvisningsbestämmelse om att 4 kap. 15 § tillämpas gällande partsoffentlighet.

Enligt förslaget i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen ska rätten till information för en part vid förundersökning omfatta förundersökningsmaterial som kan påverka eller kan ha påverkat behandlingen av ärendet. I paragrafen ska det också finnas bestämmelser om begränsningar av en parts rätt till information. Dessa begränsningar behandlas nedan i anslutning till punkt 4 i artikeln. På en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet tillämpas i övrigt offentlighetslagen. Den föreslagna bestämmelsen uppfyller kraven i punkt 2 i artikeln när det gäller be-

vismaterial som förundersökningsmyndigheten har i sin besittning.

När det gäller bevismaterial som domstolen har i sin besittning uppfyller gällande lagstiftning kraven i punkt 2 i artikeln. På handlingar som inkommit till domstolen för en rättegång tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. Med stöd av lagens 12 § 1 mom. har en part rätt att ta del av innehållet i också en sådan rättegångshandling som inte är offentlig. En parts rätt att ta del av bevismaterial som lämnats till domstolen kan inte heller begränsas annat än i fråga om ett vittnes eller parts hemliga kontaktinformation. Denna begränsning av rätten till information har inte någon betydelse för den åtalades rätt till försvar.

Enligt *punkt 3* i artikeln ska, utan att det påverkar punkt 1, den tillgång till det material som avses i punkt 2 beviljas inom rimlig tid – senast när de sakförhållanden som ligger till grund för anklagelsen lämnas in till en domstol för avgörande – för att rätten till försvar ska kunna utövas effektivt. Dessutom förutsätts att de behöriga myndigheterna, om de kommer i besittning av ytterligare bevisning, ska bevilja tillgång till denna inom rimlig tid, så att den kan beaktas.

Enligt 11 § i den förundersökningslag (449/1987) som gällde till utgången av 2013 har en part rätt att få del av vad som kommit fram vid förundersökningen så snart detta kan ske utan men för utredningen av brottet. I motiveringen till bestämmelsen i den regeringsproposition (RP 14/1985 rd, s. 20) som ledde till att lagen stiftades konstaterades att parterna inte tidigare haft möjlighet att tillräckligt tidigt få uppgifter om vad som framkommit i förundersökningen. Enligt motiveringen är det en internationellt allmänt omfattad princip att i synnerhet den som misstänks för ett brott ska få dessa uppgifter i så god tid att han eller hon kan förbereda sig ordentligt för rättegången.

Enligt 4 kap. 15 § 1 mom. i förundersökningslagen har en part efter det att förundersökning har inletts rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen och kommit fram vid den. Enligt den första meningen i paragrafens 2 mom. får förundersökningsmyndigheten medan förundersökningen pågår begränsa en parts rätt att ta del

av de omständigheter som avses i 1 mom., om lämnandet av uppgifterna försvårar utredningen. Enligt motiveringen till paragrafen motsvarar paragrafens 1 mom. och första meningen i 2 mom. 11 § i den tidigare förundersökningslagen, dock preciserade så att rätten att få upplysningar gäller tiden efter det att förundersökningen har inletts och också de omständigheter som föranlett förundersökning.

Även för närvarande finns det i 11 § i offentlighetslagen, som gäller partsoffentlighet i fråga om handlingar och som ska tillämpas på förundersökningshandlingar, en bestämmelse om begränsningar av partsoffentligheten vid förundersökning av skäl som gäller undersökningen av brottet. Enligt 2 mom. 2 punkten i paragrafen har en part inte rätt att ta del av en handling som har företetts eller upprättats i samband med förundersökning som ännu pågår, om utredningen skulle försvåras av att uppgifter lämnas ut. I fråga om tidpunkten för delfäendet motsvarar bestämmelsen i sak ovan nämnda bestämmelse i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen.

I propositionen föreslås att bestämmelser om rätten att ta del också av handlingar ska tas in i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen. Tidpunkten för delfäendet föreslås dock inte bli ändrad. Enligt den föreslagna paragrafen ska en part efter det att förundersökning inletts i regel ha rätt att ta del av förundersökningsmaterial som påverkar ärendet. Rätten till information kan begränsas av skäl som har samband med utredningen, men rätten ska beviljas så snart den inte försvårar utredningen. En misstänkt person ska beviljas rätt till information i så god tid att han eller hon kan förbereda sig ordentligt för rättegången. På utlämnande av information ur en förundersökningshandling tillämpas bestämmelserna i offentlighetslagen. Enligt 14 § 4 mom. i offentlighetslagen ska en begäran om att få ta del av en handling behandlas utan dröjsmål. Enligt punkt 3 och 4 i artikeln kan en parts rätt till information begränsas efter att åtal väckts om begränsningen är nödvändig för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse.

I lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar har en parts rätt till information inte tidsmässigt begränsats annat än i

fråga om handlingar som upprättats vid en domstol (12 § 2 mom. 2 punkten). Denna tidsmässiga begränsning har inte någon betydelse med tanke på kraven i artikel 3, eftersom artikeln inte gäller handlingar som upprättats vid en domstol, utan bevisning som finns i den behöriga myndighetens besittning. När det gäller bevismaterial som domstolen har i sin besittning har partens rätt till information inte begränsats tidsmässigt.

Med stöd av det som anförts ovan uppfyller den gällande lagstiftningen kraven i punkt 3 i artikeln. Ovan nämnda bestämmelser ska också tillämpas på nytt bevismaterial som de behöriga myndigheterna har fått i sin besittning. I enlighet med det som förutsätts i punkt 3 i artikeln ska den misstänkte eller åtalade beviljas rätt att ta del också av sådant bevismaterial i så god tid att det kan beaktas.

Punkt 4 i artikeln innehåller en undantagsbestämmelse. På de villkor som anges i punkten är det möjligt att avvika från bestämmelserna i punkterna 2 och 3 och vägra rätten att ta del av bevisning som finns i de behöriga myndigheternas besittning. En förutsättning är att tillgången till visst material kan innebära ett allvarligt hot mot en annan persons liv eller grundläggande rättigheter, eller om en sådan vägran är absolut nödvändig för att skydda ett viktigt allmänintresse, t.ex. i sådana fall där tillgång skulle kunna påverka en pågående utredning, eller riskerar att allvarligt skada den inre säkerheten i den medlemsstat där det straffrättsliga förfarandet inleddes. En annan förutsättning är att vägrad tillgång inte påverkar rätten till en rättvis rättegång. I punkten förutsätts att beslutet att vägra tillgång till visst material fattas av en rättslig myndighet eller åtminstone kan bli föremål för rättslig prövning i enlighet med förfarandena i nationell rätt.

Enligt skäl 32 i direktivet måste vägrad tillgång vägas emot den misstänkta eller tilltalade personens rätt till försvar, med beaktande av det straffrättsliga förfarandets olika skeden. Begränsningar av sådan tillgång bör tolkas strikt och i enlighet med principen om rätten till en rättvis rättegång enligt Europakonventionen och så som den tolkas i Europadomstolens rättspraxis. Enligt skäl 33 i direktivet bör rätten till tillgång till material som rör ett mål inte påverka bestämmelser i

nationell rätt om skyddet av personuppgifter och skyddade vittnens vistelseort.

Punkt 4 i artikeln tillåter att den misstänktes rätt till information begränsas på grund av ett viktigt enskilt intresse, om rätten till information kan leda till ett allvarligt hot mot en annan persons liv eller grundläggande rättigheter, samt på grund av ett viktigt allmänt intresse, om en sådan begränsning är absolut nödvändig. Även artikel 6.1 i Europakonventionen tillåter att en misstänkt persons rätt till information begränsas på grund av ett viktigt enskilt eller allmänt intresse, om begränsningen är absolut nödvändig. När omfattningen av rätten till information prövas ska man väga konkurrerande intressen, såsom nationell säkerhet, behovet av att skydda vittnen från hämndåtgärder eller behovet av att hemlighålla brottsundersökningsmetoder, mot den misstänktes rätt till information.

I propositionen föreslås det att 4 kap. 15 § i förundersökningslagen, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, kompletteras så att det i paragrafen i fortsättningen även föreskrivs om partsoffentlighet vad gäller handlingar och att det av paragrafen framgår på vilka villkor rätten till information för en part vid förundersökning kan begränsas på det sätt som säkerställandet av en rättvis rättegång förutsätter. Precis som för närvarande ska förundersökningsmyndigheten kunna begränsa en parts rätt till information medan undersökningen ännu pågår, om utlämnandet av informationen försvårar utredningen. Begränsningen av rätten till information på denna grund uppfyller kraven i artikel 7.4, eftersom punkten tillåter att misstänkta personers rätt till information begränsas för att skydda ett viktigt allmänintresse i sådana fall där tillgången kunde påverka en pågående utredning.

Enligt förslaget intas i paragrafen den begränsning av en parts rätt till information som redan nu tillämpas vid förundersökning. Denna begränsning innebär att en part inte har rätt att ta del av hemlig kontaktinformation som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i offentlighetslagen. Denna begränsning av rätten till information har inte någon inverkan på en rättvis rättegång eller den misstänktes möjlighet att förbereda sitt försvar. Hemlighållandet av en målsägandes eller ett vittnes

kontaktinformation kan alltså inte betraktas som betydelsefullt med tanke på den tillgång som avses i punkt 2 i artikeln. Å andra sidan uppfyller begränsningen av rätten till information på denna grund kraven i punkt 4 i artikeln, eftersom rätten med stöd av punkten kan begränsas om lämnandet av informationen kan innebära ett allvarligt hot mot en annan persons liv eller grundläggande rättigheter.

Enligt förslaget till 4 kap. 15 i förundersökningslagen kan en parts rätt till information begränsas även om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. Vid prövningen av frågan om att avstå från att lämna ut uppgifterna ska hänsyn tas till en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång. Den föreslagna bestämmelsen uppfyller kraven i punkt 4 i artikeln när det gäller bevismaterial som förundersökningsmyndigheten har i sin besittning.

En parts rätt att ta del av rättegångshandlingarna kan begränsas endast på de grunder som anges i 12 § 2 mom. i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar. Endast momentets 1 punkt gäller bevismaterial som finns i domstolens besittning. Enligt punkten har en part inte rätt att ta del av kontaktinformation som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i offentlighetslagen. Den åtalades rätt att få tillgång till bevismaterial som domstolen har i sin besittning kan alltså begränsas endast när det gäller en parts eller ett vittnes hemliga kontaktinformation. Såsom konstateras ovan i fråga om förundersökning, tillåter artikeln att rätten till information begränsas i fråga om hemlig kontaktinformation. Den gällande lagstiftningen uppfyller kraven i punkt 4 i artikeln när det gäller bevismaterial som domstolen har i sin besittning.

I direktivet förutsätts att beslutet att vägra tillgång till visst material enligt punkt 4 i artikeln fattas av en rättslig myndighet eller åtminstone kan bli föremål för rättslig prövning i enlighet med förfarandena i nationell rätt. Enligt förslaget till 4 kap. 15 § 6 mom. i förundersökningslagen tillämpas i övrigt offentlighetslagen på en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet. Med stöd av den

föreslagna hänvisningsbestämmelsen ska bestämmelserna om ändringssökande i offentlighetslagen även tillämpas på en parts rätt till information. Ett sådant beslut om en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet som förundersökningsmyndigheten fattat med stöd av 4 kap. 15 § i förundersökningslagen får således överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen så som föreskrivs i 33 § 1 mom. i offentlighetslagen. En part kan få ett ärende som gäller partsoffentligheten i fråga om en handling behandlat av en rättslig myndighet även genom att för en allmän domstol i ett anhängigt ärende framställa sådana krav på edition som avses i 17 kap. 12 § i rättegångsbalken. Domstolen kan med stöd av den nämnda paragrafen ålägga förundersökningsmyndigheten att lägga fram handlingen vid domstolen.

Enligt bestämmelsen i *punkt 5* i artikeln ska den tillgång som avses i artikeln vara kostnadsfri. Enligt skäl 34 i direktivet påverkar bestämmelsen inte bestämmelser i nationell rätt enligt vilka avgifter föreskrivs för kopior från ärendeakten eller för portokostnader för att sända sådant material till de berörda personerna eller deras försvarare.

Bestämmelser om avgifter som tas ut för lämnande av uppgifter ur myndighetshandlingar finns i 34 § i offentlighetslagen. Enligt paragrafens 3 mom. tas för utlämnande av en uppgift som kopia eller utskrift ut en avgift som motsvarar beloppet av de kostnader som myndigheten har för att lämna ut uppgiften, om det inte särskilt föreskrivs om en lägre avgift. Enligt 2 § 2 mom. 11 punkten i inrikesministeriets förordning om polisens avgiftsbelagda prestationer år 2014 (871/2013) tas någon avgift inte ut för prestationer enligt förundersökningslagen och handlingar som i ett brottsärende första gången ges till en part, åklagaren eller domstolen.

Artikel 8. Kontroll och rättsmedel. Punkt 1 i artikeln innehåller en skyldighet att anteckna de underrättelser som lämnas till misstänkta personer. När information lämnas till misstänkta eller tilltalade personer i enlighet med artiklarna 3–6 ska detta antecknas i enlighet med förfarandena för anteckningar i den berörda medlemsstatens lagstiftning. Om information tillhandahålls i enlighet med detta direktiv bör behöriga myndigheter enligt

skäl 35 i direktivet anteckna detta i enlighet med befintliga förfaranden för anteckningar enligt nationell rätt, utan någon ytterligare skyldighet att införa nya mekanismer eller öka den administrativa bördan.

Punkt 1 i artikeln förutsätter att underrättelserna till den misstänkte antecknas när den misstänkte har underrättats om sina rättigheter i enlighet med artikel 3 eller 4 eller när den misstänkte har underrättats om en brottsmisstanke eller orsaken till frihetsberövande i enlighet med artikel 6. Enligt statsrådets förordning om förundersökning, tvångsmedel och hemligt inhämtande av information (122/2014) ska förfrågningar och underrättelser som avses i 7 kap. 10 § i förundersökningslagen antecknas i förhörsprotokollet (1 kap. 2 §). Punkt 1 i artikeln förutsätter att förordningen kompletteras så att även underrättelser med stöd av de föreslagna bestämmelserna i 4 kap. 16 och 17 § i förundersökningslagen ska antecknas. En person som gripits ska med stöd av 2 kap. 4 § 1 mom. i tvångsmedelslagen underrättas om orsaken till gripandet och en person som anhållits ska med stöd av kapitlets 10 § 1 mom. underrättas om orsaken till anhållandet. I den ovan nämnda förordningen ska det tas in en bestämmelse som gäller skyldigheten att anteckna även dessa underrättelser.

Den misstänkte ska få detaljerad information om åtalet på det sätt som förutsätts i artikel 6.3 när stämningsansökan delges. En stämningsansökan delges svaranden i ett brottmål bevisligen på det sätt som föreskrivs i 11 kap. i rättegångsbalken. Över delgivningen upprättas ett sådant intyg som avses i kapitlets 17 §. Delgivningen av en stämningsansökan antecknas således på det sätt som förutsätts i punkt 1 i artikeln och punkten förutsätter till denna del inte några ändringar av lagstiftningen.

Enligt *punkt 2* i artikeln ska misstänkta eller tilltalade personer eller deras försvarare ha rätt att, i enlighet med förfarandena i nationell rätt, angripa en eventuell underlåtenhet eller vägran från de behöriga myndigheternas sida att tillhandahålla information i enlighet med detta direktiv.

Enligt skäl 36 i direktivet bör misstänkta eller tilltalade personer eller deras försvarare ha rätt att, i enlighet med nationell rätt, an-

gripa en underlåtenhet eller vägran från de behöriga myndigheternas sida att tillhandahålla information eller delar av det material som rör målet i enlighet med detta direktiv. Denna rättighet medför inte någon skyldighet för medlemsstaterna att ha ett specifikt förfarande för överklagande, ett särskilt system eller ett klagomålsförfarande inom ramen för vilket en sådan underlåtenhet eller vägran kan angripas.

I artikel 7.4 i direktivet finns en mera långtgående bestämmelse än bestämmelsen i artikel 8.2 när det gäller rätten att få ett beslut som gäller rätten att ta del av materialet i ett ärende och som fattats av någon annan behörig myndighet än en rättslig myndighet rättsligt prövat. Enligt propositionen kan förundersökningsmyndighetens beslut i ett ärende som gäller rätten att ta del av förundersökningsmaterialet på det sätt som förutsätts i artikel 7.4 bli föremål för rättslig prövning genom besvär hos förvaltningsdomstolen, precis som för närvarande. Bestämmelsen i artikel 8.2 om rätten att angripa beslut blir alltså tillämplig i andra fall än de som avses i artikel 7.4.

Om förundersökningsmyndigheten har försummat eller vägrat att lämna ut sådan information som avses i direktivet kan förvaltningsklagan anföras hos chefen för den tjänstman som fattat beslutet eller hos laglighetsövervakaren. Ärendet kan också överlämnas till åklagaren. Åklagaren har med stöd av 5 kap. 2 § 1 mom. i förundersökningslagen rätt att med begäran och föreskrifter styra förundersökningsmyndigheternas verksamhet. Ovan nämnda bestämmelser uppfyller kraven i artikel 8.2 och punkten förutsätter alltså inte några ändringar av lagstiftningen.

Artikel 9. Utbildning. Utan att det påverkar rättsväsendets oberoende eller olikheter i rättsväsendets uppbyggnad inom unionen ska medlemsstaterna enligt artikeln kräva att de som ansvarar för utbildning av domare, åklagare och poliser, liksom för annan personal på rättsliga myndigheter som på något sätt arbetar med straffrättsliga förfaranden, tillhandahåller lämplig utbildning om syftena med detta direktiv. Enligt skäl 37 i direktivet bör medlemsstaterna tillhandahålla eller uppmuntra tillhandahållande av lämplig ut-

bildning för de berörda tjänstemännen i medlemsstaterna om syftena med detta direktiv.

Artikel 9 gäller den utbildning om skyldigheterna enligt direktivet som ska ordnas för domare, åklagare, poliser och arbetstagare inom rättsväsendet som deltar i de straffrättsliga förfarandena. När det gäller domstolarna kan skyldigheterna enligt direktivet beaktas i den fortbildning som justitieministeriet ordnar för domare och även för annan personal vid domstolarna. Skyldigheterna enligt direktivet ska också beaktas i den utbildning som ordnas för åklagare och förundersökningsmyndigheter.

Artikel 10. Upprätthållande av skyddsnivån. Enligt artikeln ska ingenting i detta direktiv tolkas som en begränsning av eller ett avsteg från rättigheter eller rättssäkerhetsgarantier som följer av stadgan, Europakonventionen och andra relevanta bestämmelser i internationell rätt eller av lagstiftningen i medlemsstater som erbjuder en högre skyddsnivå. Artikel förutsätter inte några ändringar av lagstiftningen.

2 Lagförslag

2.1 Förundersökningslagen

4 kap. **Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning**

10 §. Rätt att anlita biträde vid förundersökningen. Enligt förslaget ska till kapitlet fogas nya 16 och 17 §, i vilka det föreskrivs om de underrättelser som ska lämnas till den som är misstänkt för ett brott. I de föreslagna nya paragraferna samlas förundersökningslagens bestämmelser om vilka rättigheter den misstänkte ska underrättas om. I den aktuella paragrafens 1 mom., som gäller anlitan av biträde, slopas därför bestämmelserna om skyldigheten att underrätta den misstänkte om denna rätt. Till momentet fogas det en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken den som är misstänkt ska underrättas om rätten att anlita biträde så som föreskrivs i 16 och 17 §. Bestämmelser om den underrättelse som ska lämnas till en målsägande ska alltså ingå i paragrafen.

15 §. Partsoffentlighet vid förundersökning. I paragrafens 1 mom. ska det finnas en huvudregel som gäller omfattningen av rätten till information för en part vid förundersökning. Precis som för närvarande har en part efter det att förundersökning inletts rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen och kommit fram vid den. Framöver ska paragrafen också innehålla bestämmelser om rätten för en part vid förundersökning att ta del av förundersökningshandlingar. Enligt det föreslagna momentet ska en part efter det att förundersökning inletts ha rätt att få del av förundersökningsmaterial som kan påverka eller kan ha påverkat behandlingen av hans eller hennes ärende. Till denna del motsvarar den föreslagna bestämmelsen den bestämmelse i gällande 11 § 1 mom. i offentlighetslagen som för närvarande tillämpas på en parts rätt att ta del av förundersökningshandlingar. Enligt momentet har en part rätt att hos den myndighet som behandlar eller har behandlat ärendet ta del av en myndighetshandling som kan eller har kunnat påverka behandlingen, även om handlingen inte är offentlig.

I momentet föreslås att omfattningen av rätten till information för en part vid förundersökning ska skilja sig från nuläget på så sätt att rätten till information inte är bunden till definitionen av en myndighetshandling i 5 § 2 mom. i offentlighetslagen. I övrigt ändras omfattningen av partsoffentligheten inte.

Precis som för närvarande ska en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet i regel omfatta det material som samlats in vid förundersökningen, dvs. både sådana handlingar som förundersökningsmyndigheten upprättat och sådana som getts in till den. Rätten till information enligt det föreslagna momentet omfattar också sådant material som samlats in vid förundersökningen, men som inte har lagts till förundersökningsprotokollet. Den rätt till information som avses i paragrafen ska också tillkomma partens företrädare och biträde.

Med stöd av 11 § i offentlighetslagen har en part för närvarande inte rätt att ta del av material som samlats in vid förundersökningen och som inte uppfyller definitionen på en myndighetshandling i lagens 5 § 2 mom., enligt tolkningen i de avgöranden av högsta

förvaltningsdomstolen som nämns i den allmänna motiveringen (HFD 2005:89 och HFD 2007:64). Kraven på en rättvis rättegång kan dock förutsätta att rätten för en part vid förundersökning att få information är mera omfattande än vad som anges i offentlighetslagen och att den också omfattar sådant material som inte kan betraktas som en sådan myndighetshandling som avses i offentlighetslagen och som därför inte omfattas av offentlighetslagens tillämpningsområde. Eftersom partsoffentlighet även vad gäller handlingar i fortsättningen ska fastställas enligt den nu aktuella paragrafen, kommer en parts rätt till information inte längre att vara bunden till definitionen av en myndighetshandling i offentlighetslagen.

På motsvarande sätt som för närvarande enligt 11 § 1 mom. i offentlighetslagen ska en parts rätt till information förutsätta att materialet kan eller har kunnat påverka behandlingen av partens ärende. Enligt den aktuella paragrafens 4 mom. ska vid prövningen av omfattningen av en parts rätt till information hänsyn tas till partens rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång. Vid en förundersökning ska som material som påverkar behandlingen av ärendet betraktas material som påverkar eller kan påverka rättsprocessens slutresultat. Det föreslagna momentet uppfyller det krav i artikel 7.2 som innebär att det ska säkerställas att tillgång till åtminstone all bevisning som är i behöriga myndigheters besittning, oavsett om den talar för eller emot de misstänkta eller tilltalade personerna, ges dessa personer eller deras försvarare, för att man ska kunna säkerställa ett rättvist förfarande och för att förbereda försvaret.

Bestämmelser om begränsningar av en parts rätt till information ska tas in i paragrafens 2 och 3 mom. De föreslagna momenten uppfyller de krav i artikel 7.4 som gäller grunderna för begränsningar av en misstänkt persons rätt till information.

I paragrafens 2 mom. ska det ingå en bestämmelse om möjligheten att begränsa en parts rätt till information på basis av en omständighet som försvårar utredningen. Enligt momentet ska en part inte ha rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen eller kommit fram vid den eller av

förundersökningsmaterial medan förundersökningen ännu pågår, om lämnandet av uppgifterna försvårar utredningen. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse i 11 § 2 mom. 2 punkten i offentlighetslagen som för närvarande ska tillämpas på handlingar och enligt vilken en part inte har rätt att ta del av en handling som har företetts eller upprättats i samband med förundersökning som ännu pågår, om utredningen skulle försvåras av att uppgifter lämnas ut. I gällande 2 mom. finns en motsvarande bestämmelse som gäller begränsning av partsoffentligheten i fråga om annat än handlingar, om utlämnandet försvårar utredningen.

En part ska ha rätt att få den information som avses i 1 mom. så snart detta inte försvårar utredningen, om inte rätten till information har begränsats på någon annan i paragrafen föreskriven grund. Den misstänkte ska beviljas rätten till information i så god tid att han eller hon kan förbereda sig ordentligt för rättegången.

I proposition föreslås att det i paragrafens 3 mom. tas in en grundläggande bestämmelse om begränsningar av partsoffentligheten för att skydda ett viktigt allmänt eller enskilt intresse. Under de förutsättningar som anges i momentet kan rätten till information också begränsas efter det att utredningen avslutats. I gällande 2 mom. ingår det en hänvisningsbestämmelse enligt vilken hänsyn också ska tas till de bestämmelser om begränsningar av en parts rätt att få information som finns i offentlighetslagen och någon annanstans i lag. Enligt motiveringen till bestämmelsen är 11 § 2 mom. i offentlighetslagen och 10 kap. 60 och 62 § i tvångsmedelslagen de viktigaste med tanke på begränsningar av en parts rätt till information. I det föreslagna momentet ska det inte längre hänvisas enbart till begränsningar av rätten till information någon annanstans i lagstiftningen, utan i momentet ska det finnas en grundläggande bestämmelse om de förutsättningar på vilka partsoffentligheten kan begränsas vid förundersökning. En part ska inte ha den rätt till information som avses i 1 mom., om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna på grund av ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar i stor utsträckning 11 § 2 mom. 1 punkten

i offentlighetslagen, som redan nu tillämpas vid förundersökning, och med stöd av vilken partsoffentligheten kan begränsas på grund av ett synnerligen viktigt allmänt intresse, ett barns intresse eller ett annat synnerligen viktigt enskilt intresse. Såsom högsta domstolen konstaterade i sitt avgörande HD 2011:27 hindrar de grunder för uppgifter som allmänheten inte ska ha tillgång till och som avses i 24 § i offentlighetslagen inte i sig en parts tillgång till information, men de kan vara grunder för en begränsning av den. I enlighet med 4 mom. i den föreslagna paragrafen förutsätts det för att en parts rätt till information ska kunna begränsas att ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse vägs mot partens rätt till information, med beaktande av kraven på en rättvis rättegång. Enligt det föreslagna momentet ska en parts rätt till information kunna begränsas endast av tvingande skäl. Detta villkor för begränsningar av en parts rätt till information, som grundar sig på artikel 7.4 i direktivet och Europadomstolens avgörandepraxis, ska framgå av det föreslagna momentet.

Enligt det föreslagna momentet ska en part inte ha rätt att ta del av hemlig kontaktinformation som avses i 11 § 2 mom. 7 punkten i offentlighetslagen. Bestämmelsen innebär inte någon förändring jämfört med nuläget, eftersom begränsningarna av en parts rätt till information i 11 § 2 mom. i offentlighetslagen för närvarande tillämpas vid förundersökning med stöd av hänvisningsbestämmelsen i paragrafens 2 mom. Såsom konstaterats ovan ska omfattningen av en parts rätt till information i fortsättningen inte längre fastställas med stöd av 11 § i offentlighetslagen. Hemlighållandet av ovan avsedd kontaktinformation kan i sig anses uppfylla även de krav på begränsningar av partsoffentligheten som uppställs i den grundläggande bestämmelsen. För tydlighetens skull föreslås det dock att det föreskrivs separat om den begränsningsgrund som gäller hemlig kontaktinformation.

Enligt den föreslagna 4 mom. ska vid prövningen av frågan om en parts rätt att få information eller frågan om begränsningar av denna rätt hänsyn tas till partens rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång.

Såsom ovan konstateras i motiveringen till 1 mom. ska kraven på en rättvis rättegång för det första beaktas vid bedömningen av om materialet är sådant som kan eller kan ha påverkat behandlingen av ärendet. Även artikel 7.2 i direktivet förutsätter att det ges rätt att ta del av material i anslutning till ärendet till den del tillgången till information säkerställer ett rättvist förfarande och partens möjlighet att förbereda sitt försvar.

Vid prövningen av frågan om att avstå från att lämna ut uppgifter ska för det andra brottsutredningsintresset eller ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse vägas mot partens rätt till information med beaktande av kraven på en rättvis rättegång. Bestämmelsen förutsätter alltså en intresseavvägning från fall till fall. Med tanke på den misstänktes rätt till information innebär bestämmelsen att förundersökningsmyndigheten ska bedöma förhållandet mellan de olägenheter den misstänktes försvar orsakas om informationen inte lämnas ut och de olägenheter som utlämnandet orsakar ovan nämnda intressen. Såsom förutsätts i skäl 32 i direktivet ska det straffrättsliga förfarandets olika skeden beaktas vid denna bedömning.

I det föreslagna 5 mom. ska det för tydlighetens skull finnas en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken 10 kap. 60 och 62 § i tvångsmedelslagen dessutom tillämpas på rätten att få information om användning av hemliga tvångsmedel. På motsvarande sätt ska 5 kap. 58 och 60 § i polislagen dessutom tillämpas på rätten att få information om hemligt inhämtande av information. I de nämnda paragraferna ingår mer detaljerade bestämmelser om allmänt och enskilt intresse, till skydd för vilka partsoffentligheten kan begränsas, samt om tidpunkten för delfäendet.

Enligt 6 mom. tillämpas i övrigt offentlighetslagen på en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet. Med stöd av bestämmelsen blir alltså bl.a. bestämmelserna i offentlighetslagen om utlämnande av uppgifter ur en handling, tystnadsplikt och ändringssökande tillämpliga. På utlämnande av uppgifter i en ljud- och bildupptagning tillämpas dock 9 kap. 7 § 2 mom. Uppgifter i en ljud- och bildupptagning kan således lämnas ut endast genom att upptagningen ges till påse-

ende hos förundersökningsmyndigheten, om det med beaktande av upptagningens innehåll finns skäl att anta att utlämnandet av uppgifterna på annat sätt kunde leda till att integritetsskyddet för den person som finns på upptagningen kränks.

16 §. Underrättelse om den misstänktes rättigheter. I den föreslagna nya paragrafen föreskrivs om skyldigheten att underrätta den som är misstänkt för brott om hans eller hennes rättigheter. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 3 i direktivet.

I paragrafens *1 mom.* förtecknas de rättigheter som den som är misstänkt för brott ska underrättas om. En frihetsberövad ska dessutom underrättas om de rättigheter som avses i förslaget till 17 §. När en person underrättas om att han eller hon är misstänkt för brott ska han eller hon utan dröjsmål underrättas om de rättigheter som avses i momentet. En misstänkt ska i alla händelser underrättas om dessa rättigheter senast innan han eller hon hörs.

Enligt *1 punkten* i momentet ska den misstänkte underrättas om rätten att anlita ett biträde som han eller hon själv väljer. För närvarande finns bestämmelser om skyldigheten att underrätta om rätten att vid undersökningen anlita ett biträde i kapitlets 10 § både för den misstänktes och målsägandens del. Den misstänkte ska också underrättas om rätten att anlita ett biträde när ärendet behandlas i domstolen.

Enligt *2 punkten* i momentet ska den misstänkte underrättas om rätten till en försvarare under förutsättningarna i 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål. För närvarande finns bestämmelserna om underrättelseskyldigheten när det gäller förordnande av en försvarare i 7 kap. 10 § i förundersökningslagen.

I direktivet förutsätts att den misstänkta personen underrättas om rätten till kostnadsfri juridisk rådgivning och villkoren för att erhålla sådan rådgivning. Av denna anledning ska den misstänkte enligt *3 punkten* i momentet underrättas om rätten till kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde under förutsättningarna i rättshjälpslagen.

Enligt *4 punkten* i momentet ska den misstänkte underrättas om rätten till information om det brott som han eller hon är misstänkt för, samt till information om ändringar gäl-

lande brottsmisstanken. Den rätt som avses i punkten regleras i det gällande 7 kap. 10 § 2 mom. i förundersökningslagen, enligt vilket det för den som är misstänkt för brott före förhöret ska specificeras vilken gärning han eller hon är misstänkt för. Innehållet i denna rätt föreslås inte bli ändrad i denna proposition. För rättighetens innehåll redogörs i den allmänna motiveringen i anslutning till artikel 6.1 och 6.4.

Enligt *5 punkten* i momentet ska den misstänkte underrättas om rätten till tolkning samt översättning av väsentliga handlingar så som föreskrivs i kapitlets 13 §, i 2 kap. 16 § och 3 kap. 21 § i tvångsmedelslagen samt i 6 a kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål.

Enligt *6 punkten* i momentet ska den misstänkte dessutom underrättas om sin rätt att tåga och att också annars låta bli att medverka till utredningen av sitt brott. För närvarande finns bestämmelserna om denna underrättelseskyldighet i lagens 7 kap. 10 §.

Enligt paragrafens *2 mom.* ska den som är misstänkt för brott underrättas om de rättigheter som avses i 1 mom. på den misstänktes språk som avses i 12 §. Andra än sådana som är frihetsberövade kan underrättas om sina rättigheter antingen skriftligen eller muntligen. Ett undantag är dock den rättighet enligt 1 mom. 1 punkten att anlita biträde som den misstänkte ska underrättas om skriftligen, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. När det gäller rättigheten att anlita biträde förutsätts det redan för närvarande i kapitlets 10 § att parten ska underrättas skriftligen om denna rätt, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning.

Den misstänkta personen ska underrättas om de rättigheter som avses i paragrafen antingen muntligen eller skriftligen på ett enkelt och lättillgängligt språk. Enligt skäl 38 i direktivet ska rättighetsinformation avfattas på ett enkelt och obyråkratiskt språk så att den lätt kan förstås av en lekman utan kunskap om straffprocessrätten. När man underrättar om rättigheterna ska man fästa särskild uppmärksamhet vid sådana misstänkta som med hänsyn till omständigheter som hänför sig till personen i fråga, t.ex. ung ålder eller mentalt tillstånd, kan ha svårt att förstå rättigheternas innehåll eller betydelse.

17 §. Skriftlig underrättelse om den frihetsberövades rättigheter. I den föreslagna nya paragrafen föreskrivs om skyldigheten att skriftligen underrätta en frihetsberövad om hans eller hennes rättigheter. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 4 i direktivet.

I den föreslagna paragrafens 1 och 2 mom. föreskrivs om innehållet i den skriftliga underrättelse om rättigheterna som ska lämnas till en frihetsberövad.

Enligt paragrafens 1 mom. ska den som berövats sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning utan dröjsmål underrättas om sina rättigheter. Enligt 1 punkten i momentet ska den frihetsberövade underrättas om de rättigheter som avses i 16 §. Den underrättelse som lämnas till en frihetsberövad ska alltså innehålla uppgifter om de rättigheter som även andra misstänkta än sådana som berövats sin frihet ska underrättas om med stöd av 16 §. Till andra än sådana som berövats sin frihet kan informationen om dessa rättigheter, med undantag för rätten att anlita biträde, dock alltid ges även muntligen.

I direktivet förutsätts att frihetsberövade personer skriftligen får information om sin rätt att få tillgång till material som rör målet. Av denna orsak ska frihetsberövade enligt 2 punkten i momentet underrättas om sin rätt till information i enlighet med 15 §, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning och som föreslås bli ändrad i denna proposition.

Enligt 3 punkten i momentet ska en frihetsberövad underrättas om rätten till att någon av hans eller hennes närstående eller någon annan person underrättas om frihetsberövandet. En bestämmelse om denna rätt finns i 2 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen.

I direktivet förutsätts att en frihetsberövad person får information om rätten att få tillgång till akut sjukvård. Enligt 5 kap. 1 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen har en frihetsberövad rätt till hälso- och sjukvård som motsvarar hans eller hennes medicinska behov. Enligt 6 kap. 1 § i häktninglagen ska brottspåföljdsmyndigheten ordna eller på något annat sätt garantera hälso- och sjukvård samt medicinsk rehabilitering som motsvarar de häktades medicinska behov. Frihetsberövade har alltså redan nu en

mera långtgående rätt till hälso- och sjukvård än den som förutsätts i direktivet. Därför föreslås i 4 punkten i momentet att frihetsberövade ska underrättas om den rätt till hälso- och sjukvård som det föreskrivs om i ovan nämnda paragrafer.

Den föreslagna 5 punkten i momentet baserar sig på bestämmelserna i artikel 4.2 d och 4.3 i direktivet. I direktivet förutsätts att den skriftliga rättighetsinformationen till frihetsberövade ska innehålla information om det högsta antal timmar eller dagar en misstänkt eller tilltalad person kan hållas frihetsberövad innan han eller hon ställs inför en rättslig myndighet. Enligt den vägledande förlagan till rättighetsinformationen som finns i bilaga I till direktivet avses med detta den tid inom vilken en frihetsberövad antingen ska friges eller höras av en domare. Enligt direktivet ska rättighetsinformationen dessutom innehålla grundläggande information om eventuella möjligheter, enligt nationell rätt, att angripa anhållandets laglighet, få till stånd en förnyad prövning av häktningsbeslutet, eller begära tillfällig frigivning.

Med stöd av 3 kap. 5 § i tvångsmedelslagen ska ett yrkande att en anhållen ska häktas tas upp vid domstol senast fyra dygn efter gripandet. Därför föreslås att det i den skriftliga underrättelsen ska informeras om rätten till handläggning av häktningsärendet vid domstol inom den tid som anges i den nämnda paragrafen. Enligt den föreslagna 5 punkten i momentet ska den frihetsberövade också underrättas om den häktades rätt till ny behandling av häktningsärendet som avses i 3 kap. 15 § i tvångsmedelslagen. I den nationella rätten ingår däremot inte någon sådan i direktivet avsedd möjlighet att framställa en begäran om tillfällig (*provisional*) frigivning.

I artikel 4.2 i direktivet förutsätts att rättighetsinformationen innehåller information om rätten att få konsulära myndigheter underrättade om frihetsberövandet. En bestämmelse om detta föreslås bli intagen i 2 mom. Enligt momentet ska en utländsk frihetsberövad utöver det som föreskrivs i 1 mom. utan dröjsmål underrättas om rätten till att en diplomatisk beskickning eller ett konsulat som företräder hans eller hennes hemland underrättas om frihetsberövandet.

Enligt paragrafens 3 mom. ska den frihetsberövade skriftligen underrättas om de rättigheter som avses i 1 och 2 mom. Underrättelsen ska lämnas till den frihetsberövade på den misstänktes språk som avses i 12 §. I enlighet med det som förutsätts i artikel 4.5 i direktivet ska en misstänkt som är frihetsberövad få underrättelsen om de rättigheter som avses i 1 och 2 mom. först muntligen via tolk, om det inte genast finns tillgång till en skriftlig underrättelse på det språk som den misstänkte använder, utan underrättelsen först måste översättas. Den misstänkte ska därefter utan onödigt dröjsmål skriftligen få underrättelsen om rättigheterna på det språk som han eller hon använder.

Den skriftliga underrättelsen om rättigheterna ska vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. Till denna del hänvisas till det som sägs i motiveringen till 16 §.

7 kap. Förhör

10 §. Underrättelser före ett förhör. I paragrafen föreskrivs om de underrättelser som före ett förhör ska lämnas till den som förhörs. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen ska den som är misstänkt för brott också underrättas om sin rätt att låta bli att medverka till utredningen av sitt brott. Rätten att tåga hör till de rättigheter som förtecknas i artikel 3 i direktivet och som den misstänkte ska underrättas om utan dröjsmål. I propositionen föreslås att bestämmelser om underrättelseskyldigheten i fråga om alla de rättigheter som avses i artikel 3 i direktivet ska tas in i den nya 4 kap. 16 § i förundersökningslagen. Dessutom föreslås att det i det nu aktuella paragrafens 2 mom. tas in en bestämmelse om underrättelseskyldigheten i fråga om alla de rättigheter som avses i 4 kap. 16 §. I 1 mom. stryks alltså skyldigheten att underrätta den misstänkte om rätten att låta bli att medverka till utredningen av sitt brott, eftersom bestämmelser om detta tas in i 2 mom.

I propositionen föreslås att det i paragrafens 2 mom. hänvisas till den nya 4 kap. 16 § i förundersökningslagen, i vilken det föreskrivs om de rättigheter som en misstänkt utan dröjsmål och senast innan han eller hon hörs ska underrättas om. Underrättelseskyldigheten enligt den nämnda paragrafen täck-

er alla rättigheter som avses i artikel 3 i direktivet, inklusive rätten att anlita biträde och eventuell rätt till en försvarare samt rätten att låta bli att medverka till utredningen av brottet. Enligt momentet ska den misstänkte före förhöret underrättas om sina rättigheter så som föreskrivs i 4 kap. 16 §, om inte den misstänkte har underrättats redan tidigare.

Även om en underrättelse getts tidigare ska den misstänkte före förhöret på nytt underrättas om sin rätt att tåga och att också annars låta bli att medverka till utredningen av sitt brott samt om rätten att anlita ett biträde och om eventuell rätt till en försvarare. En underrättelse om rätten till biträde och försvarare behöver dock inte göras på nytt, om underrättelsen på grund av de åtgärder som redan vidtagits med stöd av 4 kap. 10 § eller annars är uppenbart onödig. En ny underrättelse är uppenbart onödig t.ex. i sådana fall där den misstänkte har ett biträde med sig när han eller hon kommer till förhör.

9 kap. Förundersökningsmaterial

7 §. Förundersökningshandlingars offentlighet. Enligt paragrafens 1 mom. finns bestämmelser om förundersökningshandlingarnas offentlighet i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Det föreslås att det i momentet tas in en hänvisningsbestämmelse enligt vilken 4 kap. 15 § tillämpas gällande partsoffentlighet. Det föreslås att 4 kap. 15 §, som gäller partsoffentlighet vid förundersökning, ändras så att rätten för en part vid förundersökning att ta del av information i fortsättningen fastställs med stöd av den nämnda paragrafen även vad gäller handlingar. En parts rätt att ta del av förundersökningshandlingar fastställs därmed inte längre med stöd av 11 § i offentlighetslagen. Enligt förslaget till 4 kap. 15 § i förundersökningslagen ska bestämmelserna i offentlighetslagen dock i övrigt tillämpas på en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet.

11 kap. Särskilda bestämmelser

2 §. Innehållet vid summarisk förundersökning. Enligt artikel 2.2 i direktivet omfattas ordningsbots- och strafforderförfaranden inte

av direktivets tillämpningsområde. I propositionen föreslås att begränsningarna av tillämpningsområdet i enlighet med punkten görs i både de gällande lagarna om ordningsbots- och strafforderförfarande och den nya lagen om föreläggande av böter och ordningsbot. Direktivet tillämpas dock också på ärenden som behandlas vid summarisk förundersökning, om inte ärendet behandlas som ett ordningsbots- eller strafforderärende. Med stöd av den gällande paragrafens 2 mom. får en summarisk förundersökning göras utan att 7 kap. 10 § 2 mom. iakttas vad gäller underrättelsen om rätten att anlita biträde. Det föreslås att den mening som gäller detta stryks i momentet, eftersom direktivet förutsätter att den misstänkte underrättas om sin rätt till biträde också i ett ärende som behandlas vid summarisk förundersökning.

2.2 Lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen

2 kap. Intagning i förvaringslokal

3 §. *Information om bestämmelser samt om förhållandena i förvaringslokalen.* I artikel 4.1 i direktivet förutsätts att frihetsberövade har rätt att behålla den skriftliga rättighetsinformationen under hela den tid de är frihetsberövade. Därför föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket en frihetsberövad har rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelse om rättigheter som han eller hon har fått i enlighet med 4 kap. 17 § i förundersökningslagen.

2.3 Häktningenslagen

1 kap. Allmänna principer för verkställighet av häktning

1 §. *Tillämpningsområde.* Det föreslås att i paragrafens 2 mom. tas in en hänvisningsbestämmelse enligt vilken på häktade som samtidigt avtjänar fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter tillämpas den i 2 kap. 3 § 4 mom. föreslagna bestämmelsen, som gäller en häktads rätt att inneha en skriftlig underrättelse om sina rättigheter.

2. kap. Ankomst till ett fängelse

3 §. *Information om bestämmelser och om förhållandena i fängelset.* I artikel 4.1 i direktivet förutsätts att frihetsberövade har rätt att behålla den skriftliga rättighetsinformationen under hela den tid de är frihetsberövade. Därför föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket en häktad har rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelse om rättigheter som han eller hon har fått i enlighet med 4 kap. 17 § i förundersökningslagen.

2.4 Lagen om föreläggande av böter och ordningsbot

7 §. Enligt paragrafens 2 mom. ska det för att utreda en förseelse som avses i denna lag göras en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen, där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att ett bötesyrkande, bötesföreläggande, ordningsbotsföreläggande eller straffyrkande ska kunna utfärdas. Förundersökningen får i dessa fall göras utan att bestämmelserna i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen iakttas. Dessa bestämmelser gäller översättning av väsentliga handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet. I momentet föreslås en hänvisning till den föreslagna nya 4 kap. 16 § i förundersökningslagen, som gäller skyldigheten att underrätta den misstänkte om hans eller hennes rättigheter. Förundersökningen får därmed göras utan att den misstänkte underrättas om de rättigheter som förtecknas i 4 kap. 16 § i förundersökningslagen. Genom den föreslagna bestämmelsen genomförs artikel 2.2. i direktivet, enligt vilken direktivet inte tillämpas på förfaranden där en påföljd för mindre förseelser åläggs av en annan myndighet än en domstol.

2.5 Lagen om strafforderförfarande

5 §. Lagen om strafforderförfarande upphävs genom lagen om föreläggande av böter och ordningsbot. Eftersom det inte ännu finns några uppgifter om när lagen om föreläggande av böter och ordningsbot träder i kraft, föreslås att det i lagen om strafforderförfarande görs motsvarande tillägg som det

som i lagförslag 2.4 föreslås i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot. Innan straffanspråk framställs ska det enligt paragrafen göras en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen, där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att döma ut en påföljd genom strafforderförfarande. Förundersökningen får i dessa fall göras utan att bestämmelserna i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen iakttas. Dessa bestämmelser gäller översättning av väsentliga handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet. I paragrafen föreslås en hänvisning till den föreslagna nya 4 kap. 16 § i förundersökningslagen, som gäller skyldigheten att underrätta den misstänkte om hans eller hennes rättigheter. Förundersökningen får därmed göras utan att den misstänkte underrättas om de rättigheter som förtecknas i 4 kap. 16 § i förundersökningslagen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 2.2. i direktivet, enligt vilken direktivet inte tillämpas på förfaranden där en påföljd för mindre förseelser åläggs av en annan myndighet än en domstol.

2.6 Lagen om ordningsbotsförfarande

7 §. Lagen om ordningsbotsförfarande upphävs genom lagen om föreläggande av böter och ordningsbot. Eftersom det inte ännu finns några uppgifter om när lagen om föreläggande av böter och ordningsbot träder i kraft, föreslås att det i lagen om ordningsbotsförfarande görs motsvarande tillägg som det som i lagförslag 2.4 föreslås i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot. Enligt paragrafens 1 mom. görs det i ordningsbotsärenden en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen, där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att förelägga ordningsbot. Förundersökningen får i dessa fall göras utan att bestämmelserna i 4 kap. 13 § i förundersökningslagen iakttas. Dessa bestämmelser gäller översättning av väsentliga handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet. I momentet föreslås en hänvisning till den föreslagna nya 4 kap. 16 § i förundersökningslagen, som gäller skyldigheten att underrätta den misstänkte om hans eller hennes rättigheter. Förundersökningen får därmed göras

utan att den misstänkte underrättas om de rättigheter som förtecknas i 4 kap. 16 § i förundersökningslagen. Genom bestämmelsen genomförs artikel 2.2. i direktivet, enligt vilken direktivet inte tillämpas på förfaranden där en påföljd för mindre förseelser åläggs av en annan myndighet än en domstol.

2.7 Lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen

20 §. *Rätt till biträde och försvarare.* I lagen föreslås en ny 20 a §, där det ska föreskrivas om den skriftliga underrättelse om rättigheter som ska lämnas till en person som begärs utlämnad. Enligt den föreslagna paragrafen ska i den skriftliga underrättelsen bl.a. informeras om rätten till biträde eller försvarare för den som begärs utlämnad. Av denna orsak föreslås att bestämmelsen i 3 mom. om polisens skyldighet att underrätta den som begärs utlämnad om dessa rättigheter slopas.

20 a §. *Skriftlig underrättelse om rättigheter.* I den föreslagna nya paragrafen föreskrivs om skyldigheten att skriftligen underrätta den som begärs utlämnad om sina rättigheter. Genom den föreslagna paragrafen genomförs artikel 5 i direktivet.

Artikel 5 i direktivet förutsätter att den skriftliga rättighetsinformation som ges till en person som begärs utlämnad ska innehålla information om hans eller hennes rättigheter enligt den lagstiftning genom vilken rambeslut 2002/584/RIF genomförs.

I 1 mom. i den föreslagna paragrafen föreskrivs om innehållet i den skriftliga underrättelse som lämnas till den som begärs utlämnad. Den som begärs utlämnad ska underrättas om de rättigheter som avses i momentet utan dröjsmål när han eller hon har gripits eller annars påträffats i Finland. Enligt 1 punkten ska den som begärs utlämnad underrättas om rätten till information om innehållet i framställningen om gripande och utlämning. Den som begärs utlämnad har redan med stöd av gällande 21 § 1 mom. rätt att bevisligen bli delgiven en framställning om gripande och utlämning. Med stöd av den föreslagna punkten ska den som begärs utlämnad skriftligen underrättas om denna rätt.

Bestämmelser om rätten för den som begärs utlämnad att anlita biträde eller försvarare finns i lagens 20 §. Enligt den nämnda paragrafen ska den som begärs utlämnad också underrättas om dessa rättigheter. Direktivet förutsätter dock att den som begärs utlämnad underrättas om dessa rättigheter skriftligen genom rättighetsinformation. Därför föreslås i 2 punkten att den som begärs utlämnad ska underrättas om sin rätt att anlita biträde. Enligt 3 punkten ska den som begärs utlämnad underrättas om rätten till försvarare, om den som begärs utlämnad begär det.

Den som begärs utlämnad ska enligt 4 punkten underrättas om rätten till tolkning samt översättning av framställningen om gripande och utlämning så som föreskrivs i 21 § 2 och 3 mom.

Enligt 5 punkten i momentet ska den som begärs utlämnad underrättas om rätten att bestämma om han eller hon samtycker till utlämningen. Bestämmelser om möjligheten för den som begärs utlämnad att samtycka till utlämningen finns i lagens 21 §.

Enligt 6 punkten ska den som begärs utlämnad underrättas om rätten att i tingsrätten bli hörd med anledning av innehållet i framställningen om utlämning. Till skillnad från den vägledande förlaga till rättighetsinformationen som finns i bilaga II till direktivet ska denna rätt inte vara beroende av om den som begärs utlämnad samtycker till utlämningen. Enligt EU-utlämningslagen beslutar den tingsrätt som avses i lagens 11 § om utlämningen även i sådana fall då den som begärs utlämnad samtycker till utlämningen. I lagens 28 § ingår bestämmelser om hörande i tingsrätten av den som begärs utlämnad om innehållet i åklagarens framställning om utlämning. Om den som begärs utlämnad har tagits i förvar, ska han eller hon hämtas till tingsrättens sammanträde och höras med anledning av innehållet i åklagarens framställning. Om den som begärs utlämnad inte har tagits i förvar, ska han eller hon ges tillfälle att bli hörd med anledning av innehållet i åklagarens framställning.

Den som begärs utlämnad ska enligt 7 punkten i momentet underrättas om rätten till information om den utevarodom som ligger till grund för framställningen om utlämning, om den som begärs utlämnad begär det.

Bestämmelser om rätten att få information om en utevarodom finns i lagens 21 a §. Om en framställning om utlämning grundar sig på en dom som avses i 6 a § 2 mom. 5 punkten och den som begärs utlämnad inte tidigare har mottagit någon officiell information om att det pågår straffrättsliga förfaranden mot honom eller henne, kan personen, när han eller hon informeras om innehållet i framställningen om utlämningen, begära en kopia av domen innan personen utlämnas.

Enligt paragrafens 2 mom. ska den som begärs utlämnad skriftligen underrättas om de rättigheter som avses i 1 mom. Den skriftliga underrättelsen ska vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. Underrättelsen ska lämnas till den som begärs utlämnad på ett språk som han eller hon förstår.

2.8 Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet

11 §. *En parts rätt att ta del av en handling.* I paragrafens 3 mom. föreslås en hänvisningsbestämmelse, enligt vilken bestämmelserna i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen tillämpas på rätten för en part vid förundersökning att ta del av handlingar som har företetts eller upprättats i samband med förundersökningen. Omfattningen av rätten till information för en part vid förundersökning ska alltså fastställas med stöd av 4 kap. 15 § i förundersökningslagen. I övrigt tillämpas offentlighetslagen även i fortsättningen på en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet.

3 Närmare bestämmelser och föreskrifter

Genom det bemyndigande att utfärda förordning som finns i 11 kap. 10 § i förundersökningslagen och i 11 kap. 4 § i tvångsmedelslagen har i statsrådets förordning om förundersökning, tvångsmedel och hemligt inhämtande av information (122/2014) utfärdats närmare bestämmelser om bl.a. förhørs- och förundersökningsprotokollens innehåll, struktur och bilagor samt om registrering av användningen av tvångsmedel. Bestämmelsen i artikel 8.1 förutsätter att förordningen kompletteras när det gäller registreringen av

de underrättelser som lämnas till en misstänkt. I den nämnda förordningen ska det också föreskrivas om registreringen av de underrättelser om rättigheter som avses i 4 kap. 16 och 17 § i förundersökningslagen samt om registreringen av de underrättelser som gjorts om orsaken till gripandet och anhållandet med stöd av tvångsmedelslagen.

4 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Lag**om ändring av förundersökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (805/2011) 4 kap. 10 § 1 mom. och 15 §, 7 kap. 10 § 1 och 2 mom., 9 kap. 7 § 1 mom. och 11 kap. 2 § 2 mom., av dem 4 kap. 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1145/2013, samt
fogas till 4 kap. nya 16 och 17 § som följer:

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

10 §

Rätt att anlita biträde vid förundersökningen

Vid förundersökningen har en part rätt att anlita ett biträde som parten själv väljer. Den som är misstänkt för brott ska underrättas om denna rättighet så som föreskrivs i 16 och 17 §. Innan målsäganden hörs ska han eller hon skriftligen underrättas om denna rättighet, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. Förundersökningsmyndigheten ska också annars med hänsyn till de omständigheter som hänför sig till det brott som utreds, utredningen av brottet och personen i fråga se till att en parts rätt att anlita biträde faktiskt tillgodoses när parten önskar det eller när garantierna för en rättvis rättegång kräver det.

15 §

Partsoffentlighet vid förundersökning

Efter det att förundersökning har inletts har en part rätt att få del av omständigheter som

föranlett förundersökningen och kommit fram vid den samt av förundersökningsmaterial som kan påverka eller kan ha påverkat behandlingen av hans eller hennes ärende.

En part har inte den rätt som avses i 1 mom. medan undersökningen ännu pågår, om lämnandet av uppgifterna försvårar utredningen.

En part har inte den rätt som avses i 1 mom., om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. En part har inte rätt att få uppgifter som utgör i 11 § 2 mom. 7 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) avsedd kontaktinformation.

Vid prövning av frågan om en parts rätt att få information eller frågan om begränsningar av den rätten ska hänsyn tas till partens rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång.

På rätten att få information om användning av hemliga tvångsmedel tillämpas dessutom 10 kap. 60 och 62 § i tvångsmedelslagen och på rätten att få information om hemligt inhämtande av information 5 kap. 58 och 60 § i polislagen.

På en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet tillämpas i övrigt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. På utlämnande av uppgifter i en ljud- och bildupptagning tillämpas dock 9 kap. 7 § 2 mom.

16 §

Underrättelse om den misstänktes rättigheter

När en person underrättas om att han eller hon är misstänkt för brott ska han eller hon utan dröjsmål och senast innan han eller hon hörs underrättas om:

1) rätten att anlita ett biträde som han eller hon själv väljer,

2) rätten att under de förutsättningar som anges i 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål få en försvarare,

3) rätten att under de förutsättningar som anges i rättshjälpslagen (257/2002) få kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde,

4) rätten att få information om det brott som han eller hon är misstänkt för och om ändringar gällande brottsmisstanken,

5) rätten till tolkning samt översättning av väsentliga handlingar så som föreskrivs i 13 §, i 2 kap. 16 § och 3 kap. 21 § i tvångsmedelslagen samt i 6 a kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål,

6) rätten att tiga och att också annars låta bli att medverka till utredningen av sitt brott.

Den som är misstänkt för brott ska underrättas om de rättigheter som avses i 1 mom. på den misstänktes språk som avses i 12 §. Den misstänkte ska underrättas om den rättighet som avses i 1 mom. 1 punkten skriftligen, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning.

17 §

Skriftlig underrättelse om den frihetsberövades rättigheter

När den som är misstänkt för brott berövas sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning ska han eller hon utan dröjsmål underrättas om

1) de rättigheter som avses i 16 §,

2) rätten att få information enligt 15 §,

3) rätten till att någon av hans eller hennes närstående eller någon annan person underrättas om frihetsberövandet i enlighet med 2 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen,

4) rätten till hälso- och sjukvård enligt 5 kap. 1 § i lagen om behandlingen av perso-

ner i förvar hos polisen och 6 kap. 1 § i häktningsslagen,

5) rätten till handläggning av häktningsärendet vid domstol inom den tid som föreskrivs i 3 kap. 5 § i tvångsmedelslagen och den häktades rätt till ny behandling av ett häktningsärende enligt 3 kap. 15 § i tvångsmedelslagen.

En utländsk frihetsberövad ska utöver det som föreskrivs i 1 mom. utan dröjsmål underrättas om rätten till att en diplomatisk beskickning eller ett konsulat som företräder hans eller hennes hemland underrättas om frihetsberövandet.

Den frihetsberövade ska underrättas om de rättigheter som avses i 1 och 2 mom. skriftligen och på den misstänktes språk som avses i 12 §.

7 kap.

Förhör

10 §

Underrättelser före ett förhör

Den som förhörs ska före förhöret underrättas om sin ställning vid förundersökningen, sin rätt att tillkalla förhörsvittne och sina språkliga rättigheter.

För den som är misstänkt för brott ska före förhöret specificeras vilken gärning han eller hon är misstänkt för. Den misstänkte ska dessutom underrättas om sina rättigheter så som föreskrivs i 4 kap. 16 §, om inte den misstänkte har underrättats om dem redan tidigare. Den misstänkte ska före förhöret underrättas om sin rätt att tiga och att också annars låta bli att medverka till utredningen av sitt brott, även om han eller hon redan tidigare har underrättats om den rättigheten. Den misstänkte ska före förhöret underrättas också om sin rätt att anlita ett biträde som han eller hon själv väljer och om när en försvarare kan förordnas för honom eller henne, även om han eller hon redan tidigare underrättats om dessa rättigheter, såvida det inte är uppenbart onödigt att underrätta den misstänkte om dem på nytt.

—————

9 kap.

Förundersökningsmaterial

7 §

Förundersökningshandlingars offentlighet

I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om förundersökningshandlingarnas offentlighet. Gällande partsoffentlighet tillämpas 4 kap. 15 §.

11 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §

Innehållet vid summarisk förundersökning

Summarisk förundersökning får göras utan att 5 kap. 1 § eller 7 kap. 11 och 14–16 § iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen**

I enlighet med riksdagens beslut fogas till 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) ett nytt 4 mom. som följer:

2 kap.

Intagning i förvaringslokal

3 §

Information om bestämmelser samt om förhållandena i förvaringslokalen

En frihetsberövad har rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelse om sina rättigheter som han eller hon har fått i enlighet med 4 kap. 17 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 1 kap. 1 § och 2 kap. 3 § i häktninglagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 1 kap. 1 § 2 mom. i häktninglagen (768/2005), sådant det lyder i lag 808/2011, samt
fogas till 2 kap. 3 § ett nytt 4 mom. som följer:

1 kap.

Allmänna principer för verkställighet av häktning

1 §

Tillämpningsområde

På häktade som samtidigt avtjänar fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 1 § 2 mom. och 3 § 4 mom., 4 kap. 1 § 3 mom., 8 kap. 6 § samt 9 kap. 9 §. På sådana häktade tillämpas dessutom bestämmelserna i 4 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) om begränsning av kontakter och bestämmelserna i 2 c kap. 5 § i strafflagen (39/1889) om bestämmande av villkorlig frigivning. På sådana häktade som avses i detta moment tillämpas i

övrigt bestämmelserna om fångar i fängelselagen (767/2005).

-----

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

3 §

Information om bestämmelser och om förhållandena i fängelset

En häktad har rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelse om sina rättigheter som han eller hon har fått i enlighet med 4 kap. 17 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) 7 § 2 mom., sådant det lyder i lag 774/2013, som följer:

7 §

Förundersökning

kande, bötesföreläggande, ordningsbotsföreläggande eller straffyrkande ska kunna utfärdas. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 och 16 § i förundersökningslagen iakttas.

För att utreda en förseelse som avses i denna lag görs en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att ett bötesyr-

-----
Denna lag träder i kraft samma dag som lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010).

5.

Lag**om ändring av 5 § i lagen om strafforderförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om strafforderförfarande (692/1993) 5 §, sådan den lyder i lag 775/2013, som följer:

5 §

Innan straffanspråk framställs görs det en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att döma ut en påföljd genom

strafforderförfarande. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 och 16 § i förundersökningslagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om ordningsbotsförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983) 7 § 1 mom., sådant det lyder i lag 777/2013, som följer:

7 § I ordningsbotsärenden görs det en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att förelägga ordningsbot. En sådan för-	undersökning får göras utan att 4 kap. 13 och 16 § i förundersökningslagen iakttas. ----- Denna lag träder i kraft den 20 .
--	---

7.

Lag**om ändring av lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) 20 § 3 mom., och
fogas till lagen en ny 20 a § som följer:

<i>Biträde och försvarare</i> 20 a § <i>Skriftlig underrättelse om rättigheter</i> När den som begärs utlämnad har gripits eller annars påträffats i Finland, ska polisen utan dröjsmål underrätta honom eller henne om: 1) rätten att ta del av innehållet i framställningen om gripande och utlämning, 2) rätten att anlita biträde, 3) rätten att få en försvarare, om den som begärs utlämnad begär det, 4) rätten till tolkning samt översättning av framställningen om gripande och utlämning så som föreskrivs i 21 § 2 och 3 mom.,	5) rätten att bestämma om han eller hon samtycker till utlämningen, 6) rätten att bli hörd i tingsrätten med anledning av innehållet i framställningen om utlämning, samt 7) rätten att ta del av den utevarodom som ligger till grund för framställningen om utlämning, om den som begärs utlämnad begär det. Den som begärs utlämnad ska skriftligen underrättas om de rättigheter som avses i 1 mom. på ett språk som han eller hon förstår. Denna lag träder i kraft den 20 .
---	---

8.

Lag**om ändring av 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 11 § 3 mom., sådant det lyder i lag 385/2007, som följer:

11 §

En parts rätt att ta del av en handling

Om en handling ingår i rättegångsmaterialet, gäller beträffande en parts rätt att ta del av handlingen vad som bestäms i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) och i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

(381/2007). Bestämmelserna i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen (805/2011) tillämpas på rätten för en part vid förundersökning att ta del av handlingar som har företetts eller upprättats i samband med förundersökningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 28 maj 2014

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Justitieminister *Anna-Maja Henriksson*

1.

Lag**om ändring av förundersökningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förundersökningslagen (805/2011) 4 kap. 10 § 1 mom. och 15 §, 7 kap. 10 § 1 och 2 mom., 9 kap. 7 § 1 mom. och 11 kap. 2 § 2 mom., av dem 4 kap. 10 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1145/2013, samt
fogas till 4 kap. nya 16 och 17 § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

10 §

10 §

*Rätt att anlita biträde vid förundersökningen**Rätt att anlita biträde vid förundersökningen*

Vid förundersökningen har en part rätt att anlita ett biträde som parten väljer själv. Innan parten hörs ska han eller hon skriftligen underrättas om denna rätt, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. När den som är misstänkt för brott har berövats sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning ska han eller hon utan dröjsmål skriftligen underrättas om denna rätt. Förundersökningsmyndigheten ska också annars se till att en parts rätt att anlita biträde faktiskt tillgodoses när parten önskar det eller när garantierna för en rättvis rättegång kräver det, med hänsyn till de omständigheter som hänför sig till det brott som utreds, utredningen av brottet och personen i fråga.

Vid förundersökningen har en part rätt att anlita ett biträde som parten själv väljer. Den som är misstänkt för brott ska underrättas om denna rättighet så som föreskrivs i 16 och 17 §. Innan målsäganden hörs ska han eller hon skriftligen underrättas om denna rättighet, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning. Förundersökningsmyndigheten ska också annars med hänsyn till de omständigheter som hänför sig till det brott som utreds, utredningen av brottet och personen i fråga se till att en parts rätt att anlita biträde faktiskt tillgodoses när parten önskar det eller när garantierna för en rättvis rättegång kräver det.

15 §

Partsoffentlighet vid förundersökning

Efter det att förundersökning har inletts har en part rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen och kommit fram vid den.

Medan förundersökningen pågår får förundersökningsmyndigheten begränsa en parts rätt att ta del av de omständigheter som avses i 1 mom., om lämnandet av uppgifterna försvårar utredningen. Hänsyn ska också tas till de bestämmelser om begränsningar av en parts rätt att få information som finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) och någon annanstans i lag.

I 9 kap. 7 § finns bestämmelser om förundersökningshandlingars offentlighet.

15 §

Partsoffentlighet vid förundersökning

Efter det att förundersökning har inletts har en part rätt att få del av omständigheter som föranlett förundersökningen och kommit fram vid den *samt av förundersökningsmaterial som kan påverka eller kan ha påverkat behandlingen av hans eller hennes ärende.*

En part har inte den rätt som avses i 1 mom. medan undersökningen ännu pågår, om lämnandet av uppgifterna försvårar utredningen.

En part har inte den rätt som avses i 1 mom., om det är nödvändigt att avstå från att lämna ut uppgifterna för att skydda ett mycket viktigt allmänt eller enskilt intresse. En part har inte rätt att få uppgifter som utgör i 11 § 2 mom. 7 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) avsedd kontaktinformation.

Vid prövning av frågan om en parts rätt att få information eller frågan om begränsningar av den rätten ska hänsyn tas till partens rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars på behörigt sätt bevaka sin rätt i en rättegång.

På rätten att få information om användning av hemliga tvångsmedel tillämpas dessutom 10 kap. 60 och 62 § i tvångsmedelslagen och på rätten att få information om hemligt inhämtande av information 5 kap. 58 och 60 § i polislagen.

På en parts rätt att ta del av förundersökningsmaterialet tillämpas i övrigt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. På utlämnande av uppgifter i en ljud- och bildupptagning tillämpas dock 9 kap. 7 § 2 mom.

(ny)

16 §

Underrättelse om den misstänktes rättigheter

När en person underrättas om att han eller hon är misstänkt för brott ska han eller hon utan dröjsmål och senast innan han eller hon hörs underrättas om:

1) rätten att anlita ett biträde som han eller hon själv väljer,

2) rätten att under de förutsättningar som anges i 2 kap. 1 § i lagen om rättegång i brottmål få en försvarare,

3) rätten att under de förutsättningar som anges i rättshjälpslagen (257/2002) få kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde,

4) rätten att få information om det brott som han eller hon är misstänkt för och om ändringar gällande brottsmisstanken,

5) rätten till tolkning samt översättning av väsentliga handlingar så som föreskrivs i 13 §, i 2 kap. 16 § och 3 kap. 21 § i tvångsmedelslagen samt i 6 a kap. 3 § i lagen om rättegång i brottmål,

6) rätten att tiga och att också annars låta bli att medverka till utredningen av sitt brott.

Den som är misstänkt för brott ska underrättas om de rättigheter som avses i 1 mom. på den misstänktes språk som avses i 12 §. Den misstänkte ska underrättas om den rättighet som avses i 1 mom 1 punkten skriftligen, om inte ärendet ska behandlas vid summarisk förundersökning.

(ny)

17 §

Skriftlig underrättelse om den frihetsberövades rättigheter

När den som är misstänkt för brott berövas sin frihet i samband med gripande, anhållande eller häktning ska han eller hon utan dröjsmål underrättas om

1) de rättigheter som avses i 16 §,

2) rätten att få information enligt 15 §,

3) rätten till att någon av hans eller hennes närstående eller någon annan person underrättas om frihetsberövandet i enlighet med 2 kap. 2 § 2 mom. i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen,

4) rätten till hälso- och sjukvård enligt 5 kap. 1 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen och 6 kap. 1 § i häktningslagen,

5) rätten till handläggning av häktningsärendet vid domstol inom den tid som föreskrivs i 3 kap. 5 § i tvångsmedelslagen och den häktades rätt till ny behandling av ett häktningsärende enligt 3 kap. 15 § i tvångsmedelslagen.

En utländsk frihetsberövad ska utöver det som föreskrivs i 1 mom. utan dröjsmål un-

derrättas om rätten till att en diplomatisk beskickning eller ett konsulat som företräder hans eller hennes hemland underrättas om frihetsberövandet.

Den frihetsberövade ska underrättas om de rättigheter som avses i 1 och 2 mom. skriftligen och på den misstänktes språk som avses i 12 §.

7 kap.

Förhör

10 §

Underrättelser före ett förhör

Den som förhörs ska före förhöret underrättas om sin ställning vid förundersökningen, sin rätt att tillkalla förhörsvittne och sina språkliga rättigheter, *samt den som är misstänkt för brott om sin rätt att låta bli att medverka till utredningen av sitt brott.*

För den som är misstänkt för brott ska före förhöret specificeras vilken gärning han eller hon är misstänkt för. Samtidigt ska den misstänkte underrättas om sin rätt att anlita biträde vid förundersökningen och om när en försvarare kan förordnas för honom eller henne. Underrättelsen om biträde och försvarare kan utebli, om underrättelsen på grund av de åtgärder som redan vidtagits med stöd av 4 kap. 10 § eller annars är uppenbart onödig.

10 §

Underrättelser före ett förhör

Den som förhörs ska före förhöret underrättas om sin ställning vid förundersökningen, sin rätt att tillkalla förhörsvittne och sina språkliga rättigheter.

För den som är misstänkt för brott ska före förhöret specificeras vilken gärning han eller hon är misstänkt för. *Den misstänkte ska dessutom underrättas om sina rättigheter så som föreskrivs i 4 kap. 16 §, om inte den misstänkte har underrättats om dem redan tidigare. Den misstänkte ska före förhöret underrättas om sin rätt att tåga och att också annars låta bli att medverka till utredningen av sitt brott, även om han eller hon redan tidigare har underrättats om den rättigheten. Den misstänkte ska före förhöret underrättas också om sin rätt att anlita ett biträde som han eller hon själv väljer och om när en försvarare kan förordnas för honom eller henne, även om han eller hon redan tidigare underrättats om dessa rättigheter, såvida det inte är uppenbart onödigt att underrätta den misstänkte om dem på nytt.*

9 kap.

Förundersökningsmaterial

7 §

Förundersökningshandlingars offentlighet

I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om förundersökningshandlingarnas offentlighet.

7 §

Förundersökningshandlingars offentlighet

I lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om förundersökningshandlingarnas offentlighet. *Gällande partsoffentlighet tillämpas 4 kap. 15 §.*

11 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §

Innehållet vid summarisk förundersökning

Summarisk förundersökning får göras utan att 5 kap. 1 § eller 7 kap. 11 och 14—16 § iakttas. *Detsamma gäller 7 kap. 10 § 2 mom. i fråga om underrättelse om rätt att anlita biträde.*

2 §

Innehållet vid summarisk förundersökning

Summarisk förundersökning får göras utan att 5 kap. 1 § eller 7 kap. 11 och 14—16 § iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag**om ändring av 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen**

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 2 kap. 3 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006) ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

Intagning i förvaringslokal

3 §

3 §

Information om bestämmelser samt om förhållandena i förvaringslokalen

Information om bestämmelser samt om förhållandena i förvaringslokalen

En frihetsberövad skall utan dröjsmål efter ankomsten till en förvaringslokal informeras om förhållandena i den samt om de frihetsberövades rättigheter och skyldigheter. Informationen skall vara tillgänglig på de mest använda språken enligt behoven hos de frihetsberövade som befinner sig i förvaringslokalen.

En frihetsberövad skall utan dröjsmål efter ankomsten till en förvaringslokal informeras om förhållandena i den samt om de frihetsberövades rättigheter och skyldigheter. Informationen skall vara tillgänglig på de mest använda språken enligt behoven hos de frihetsberövade som befinner sig i förvaringslokalen.

Utländska frihetsberövade skall informeras om möjligheten enligt 7 kap. 6 § att stå i kontakt med hemlandets beskickning. Utländska frihetsberövade skall få tolkhjälp i mån av möjlighet. Frihetsberövade som använder teckenspråk eller som behöver tolkhjälp på grund av handikapp skall ges behövlig hjälp med tolkning och översättning.

Utländska frihetsberövade skall informeras om möjligheten enligt 7 kap. 6 § att stå i kontakt med hemlandets beskickning. Utländska frihetsberövade skall få tolkhjälp i mån av möjlighet. Frihetsberövade som använder teckenspråk eller som behöver tolkhjälp på grund av handikapp skall ges behövlig hjälp med tolkning och översättning.

En samling bestämmelser som gäller frihetsberövade skall hållas tillgänglig för de frihetsberövade.

En samling bestämmelser som gäller frihetsberövade skall hållas tillgänglig för de frihetsberövade.

(ny)

En frihetsberövad har rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelse om sina rättigheter som han eller hon har fått i enlighet med 4 kap. 17 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag**om ändring av 1 kap. 1 § och 2 kap. 3 § i häktningslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 kap. 1 § 2 mom i häktningslagen (768/2005), sådant det lyder i lag 808/2011, samt fogas till 2 kap. 3 § ett nytt 4 mom. som följer:

Gällande lag

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna principer för verkställighet av häktning

1 §

1 §

Tillämpningsområde

Tillämpningsområde

 På häktade som samtidigt avtjänar fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 1 § 2 mom., 4 kap. 1 § 3 mom., 8 kap. 6 § samt 9 kap. 9 §. På sådana häktade tillämpas dessutom bestämmelserna i 4 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) om begränsning av kontakter och bestämmelserna i 2 c kap. 5 § i strafflagen (39/1889) om bestämmande av villkorlig frigivning. På sådana häktade som avses i detta moment tillämpas i övrigt bestämmelserna om fångar i fängelselagen (767/2005).

 På häktade som samtidigt avtjänar fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter tillämpas vad som föreskrivs i 2 kap. 1 § 2 mom. och 3 § 4 mom., 4 kap. 1 § 3 mom., 8 kap. 6 § samt 9 kap. 9 §. På sådana häktade tillämpas dessutom bestämmelserna i 4 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) om begränsning av kontakter och bestämmelserna i 2 c kap. 5 § i strafflagen (39/1889) om bestämmande av villkorlig frigivning. På sådana häktade som avses i detta moment tillämpas i övrigt bestämmelserna om fångar i fängelselagen (767/2005).
 -----

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

3 §

3 §

Information om bestämmelser och om förhållandena i fängelset

Information om bestämmelser och om förhållandena i fängelset

En häktad skall utan dröjsmål efter ankomsten till fängelset informeras om förhållandena i det samt om de häktades rättigheter och skyldigheter. Informationen skall vara tillgänglig på de mest använda språken enligt

En häktad skall utan dröjsmål efter ankomsten till fängelset informeras om förhållandena i det samt om de häktades rättigheter och skyldigheter. Informationen skall vara tillgänglig på de mest använda språken enligt

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

behoven hos de häktade som är i fängelset.

En utländsk häktad skall informeras om möjligheten att enligt 9 kap. 7 § stå i kontakt med hemlandets beskickning. Utländska häktade skall få tolkhjälp i mån av möjlighet. Häktade som använder teckenspråk eller som behöver tolkhjälp på grund av funktionshinder skall ges behövlig hjälp med tolkning och översättning.

En samling lagar, förordningar och andra bestämmelser som gäller häktade skall hållas tillgänglig för de häktade.

(ny)

behoven hos de häktade som är i fängelset.

En utländsk häktad skall informeras om möjligheten att enligt 9 kap. 7 § stå i kontakt med hemlandets beskickning. Utländska häktade skall få tolkhjälp i mån av möjlighet. Häktade som använder teckenspråk eller som behöver tolkhjälp på grund av funktionshinder skall ges behövlig hjälp med tolkning och översättning.

En samling lagar, förordningar och andra bestämmelser som gäller häktade skall hållas tillgänglig för de häktade.

En häktad har rätt att under hela frihetsberövandet inneha den skriftliga underrättelse om sina rättigheter som han eller hon har fått i enlighet med 4 kap. 17 § i förundersökningslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010) 7 § 2 mom., sådant det lyder i lag 774/2013, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Förundersökning

För att utreda en förseelse som avses i denna lag görs en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att ett bötesyrkande, bötesföreläggande, ordningsbotsföreläggande eller straffyrkande ska kunna utfärdas. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 § i förundersökningslagen iakttas.

Föreslagen lydelse

7 §

Förundersökning

För att utreda en förseelse som avses i denna lag görs en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att ett bötesyrkande, bötesföreläggande, ordningsbotsföreläggande eller straffyrkande ska kunna utfärdas. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 *och* 16 § i förundersökningslagen iakttas.

Denna lag träder i kraft samma dag som lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010).

5.

Lag**om ändring av 5 § i lagen om strafforderförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om strafforderförfarande (692/1993) 5 §, sådan den lyder i lag 775/2013, som följer:

Gällande lydelse

5 §

Innan straffanspråk framställs görs det en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att döma ut en påföljd genom strafforderförfarande. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 § i förundersökningslagen iakttas.

Föreslagen lydelse

5 §

Innan straffanspråk framställs görs det en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att döma ut en påföljd genom strafforderförfarande. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 *och 16 §* i förundersökningslagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag**om ändring av 7 § i lagen om ordningsbotsförfarande**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om ordningsbotsförfarande (66/1983) 7 § 1 mom., sådant det lyder i lag 777/2013, som följer:

Gällande lydelse

7 §

I ordningsbotsärenden görs det en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att förelägga ordningsbot. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 § i förundersökningslagen iakttas.

Föreslagen lydelse

7 §

I ordningsbotsärenden görs det en summarisk förundersökning enligt 11 kap. 2 § i förundersökningslagen (805/2011), där endast de omständigheter utreds som är nödvändiga för att förelägga ordningsbot. En sådan förundersökning får göras utan att 4 kap. 13 *och* 16 § i förundersökningslagen iakttas.

Denna lag träder i kraft den   20 .

7.

Lag**om ändring av lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) 20 § 3 mom., och
fogas till lagen en ny 20 a § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse**Biträde och försvarare*

20 §

Rätt till biträde och försvarare

När den som begärs utlämnad har gripits eller annars påträffats i Finland, skall polisen utan dröjsmål informera personen i fråga om rätten att anlita biträde och om att en försvarare kan förordnas för honom eller henne.

(ny)

(3 mom. upphävs)

20 a §

Skriftlig underrättelse om rättigheter

När den som begärs utlämnad har gripits eller annars påträffats i Finland, ska polisen utan dröjsmål underrätta honom eller henne om:

- 1) rätten att ta del av innehållet i framställningen om gripande och utlämning,*
- 2) rätten att anlita biträde,*
- 3) rätten att få en försvarare, om den som begärs utlämnad begär det,*
- 4) rätten till tolkning samt översättning av framställningen om gripande och utlämning så som föreskrivs i 21 § 2 och 3 mom.,*
- 5) rätten att bestämma om han eller hon samtycker till utlämningen,*
- 6) rätten att bli hörd i tingsrätten med anledning av innehållet i framställningen om utlämning, samt*

7) rätten att ta del av den utevarodom som ligger till grund för framställningen om utlämning, om den som begärs utlämnad begär det.

Den som begärs utlämnad ska skriftligen underrättas om de rättigheter som avses i 1 mom. på ett språk som han eller hon förstår.

Denna lag träder i kraft den   20 .

8.

Lag**om ändring av 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) 11 § 3 mom., sådant det lyder i lag 385/2007, som följer:

Gällande lydelse

11 §

En parts rätt att ta del av en handling

Om en handling ingår i rättegångsmaterialet, gäller beträffande en parts rätt att ta del av handlingen vad som bestäms i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) och i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007).

Föreslagen lydelse

11 §

En parts rätt att ta del av en handling

Om en handling ingår i rättegångsmaterialet, gäller beträffande en parts rätt att ta del av handlingen vad som bestäms i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007) och i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007). *Bestämmelserna i 4 kap. 15 § i förundersökningslagen (805/2011) tillämpas på rätten för en part vid förundersökning att ta del av handlingar som har företetts eller upprättats i samband med förundersökningen.*

Denna lag träder i kraft den 20 .